

- 10) वस्तुभेद ---- चे महत्वाचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) पुर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
 क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही
- 11) क्रेताधिकार म्हणजे ---- ची मक्तेदारी असते.
 अ) एक विक्रेता एक ग्राहक ब) अनेक विक्रेते अनेक ग्राहक
 क) अनेक विक्रेते एक ग्राहक ड) वरीलपैकी कहीही नाही
- 12) किंमत परिणाम हा ----
 अ) उत्पन्न परिणामाशी संबंधित आहे
 ब) पर्यायता परिणामाशी संबंधित आहे
 क) उत्पन्न परिणाम व पर्यायता या दोहोंचा एकत्रित परिणाम
 ड) वरील पैकी नाही
- 13) बिगर किंमतीची स्पर्धा ---- बाजाराचे लक्षण होय.
 अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
 क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) द्वयाधिकार
- 14) सरासरी खर्च म्हणजे ----
 अ) एकूण खर्च ÷ एकूण उत्पादन ब) एकूण खर्च ÷ सीमांत खर्च
 क) एकूण उत्पादन ÷ एकूण खर्च ड) यापैकी नाही
- 15) उपभोक्त्याच्या उत्पन्नात वाढ झाल्यास अंदाजपत्रकीय रेषा ---- सरकते.
 अ) उजवीकडे वरच्या बाजूला ब) डावीकडे खालच्या बाजूला
 क) वेगाने खाली ड) त्याच जागी
- 16) एजवर्थचे द्वयाधिकार प्रतिमान ---- च्या विविधतेवर आधारित आहे.
 अ) उत्पादन ब) मागणी
 क) किंमत ड) वरील पैकी काहीही नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- 1) किंमत नेतृत्व म्हणजे काय?
- 2) मुलभूत आर्थिक प्रश्न म्हणजे काय?
- 3) किंमत परिणाम म्हणजे काय?
- 4) निगमन पद्धत म्हणजे काय?
- 5) बहु उत्पादन संस्था म्हणजे काय?
- 6) संगनमतातील अल्पाधिकार म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

16

- 1) वस्तुनिष्ठ अर्थशास्त्र
- 2) मूल्य भेद
- 3) आर्थिक प्रारूपाची निर्मिती
- 4) युलरचे प्रमेय

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- 1) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा म्हणजे काय? मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेची वैशिष्ट्ये सांगा.
 - 2) अभिव्यक्त पसंती सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- सम उत्पादन वक्र म्हणजे काय? सम उत्पादन वक्राची वैशिष्ट्ये लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Micro Economic Analysis (MA24101)**

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below.

16

- 1) According to Paul Samuelson, _____ reveals preference.
 - a) Money
 - b) Purchasing Power
 - c) Price
 - d) Choice
- 2) _____ scientific methods of economic analysis are prevailing.
 - a) 2
 - b) 4
 - c) 6
 - d) 8
- 3) External economies arise due to _____.
 - a) Localization
 - b) Rationalization
 - c) Mechanization
 - d) Nationalization
- 4) Kinked demand curve is put forth by _____.
 - a) Hicks
 - b) Samuelson
 - c) Pawel sweezy
 - d) Marshall
- 5) The condition for the equilibrium of the firm is that _____.
 - a) $MR = MC$
 - b) $AR = AC$
 - c) $TR = TC$
 - d) $MR = AC$
- 6) Iso-quants are always _____ to origin.
 - a) Concave
 - b) Convex
 - c) Parabolic
 - d) None of these
- 7) Nature of production function is _____.
 - a) Purely technological
 - b) Continuous function
 - c) Differ from firm to firm
 - d) All of the above
- 8) The reasoning process from the particular to the general is known as _____.
 - a) Deduction
 - b) Induction
 - c) Growth
 - d) Equilibrium
- 9) Indifference curve is that curve which shows the different combination of two goods yielding the same level of _____.
 - a) Output
 - b) Satisfaction
 - c) Utility
 - d) Consumption
- 10) Product differentiation is the main features of _____.
 - a) Perfect competition
 - b) Monopoly
 - c) Monopolistic Competition
 - d) None of these
- 11) Monopsony means a monopoly of _____.
 - a) One seller one buyer
 - b) Many sellers many buyers
 - c) Many sellers one buyer
 - d) None of the above

- 12) Price effect is _____.
 a) Related to income effect
 b) Related to substitution effect
 c) Combined effect of the both income and substitution effect
 d) None of above
- 13) Non-price competition is the feature of _____ market.
 a) Perfect Competition b) Monopoly
 c) Monopolistic Competition d) Duopoly
- 14) Average cost means _____.
 a) Total cost ÷ Total production
 b) Total cost ÷ Marginal cost
 c) Total production ÷ Marginal cost
 d) None of these
- 15) If the income of consumer increases his budget line will shift _____.
 a) Upward to the right b) Downward to the left
 c) Rapidly down d) In the same place
- 16) Edgeworth's duopoly model is based on variation of _____.
 a) Output b) Demand
 c) Price d) None of the above

Q.2 Write short Answers. (Any Four out six) 16

- 1) What is price leadership?
- 2) What is basic economic problems?
- 3) What is price effect?
- 4) What is deductive method?
- 5) What is multi product firm?
- 6) What is collusive oligopoly?

Q.3 Write Short Notes (Any Two out four) 16

- 1) Positive economics.
- 2) Price discrimination.
- 3) Cobb-Douglas production function.
- 4) Eulers Theorem.

Q.4 Broad answers question. (Any One) 16

- 1) What is monopolistic competition? State the characteristics of monopolistic competition.
- 2) Explain the revealed preference theory.

Q.5 Broad answers question. 16

What is Iso-Quant? Write features of Iso-Quants.

- 9) आर्थिक वृद्धी अर्थव्यवस्थेतील ---- बदल दर्शविते.
 अ) संख्यात्मक ब) गुणात्मक
 क) संरचनात्मक ड) वरील पैकी नाही
- 10) ---- हा आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेतील महत्वाचा घटक आहे.
 अ) भूमी ब) श्रम
 क) भांडवल निर्मिती ड) वरील पैकी नाही
- 11) हॅरोड-डोमार यांनी ---- ला आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेत महत्वाचे स्थान दिले आहे.
 अ) बचत ब) गुंतवणूक
 क) व्याज दर ड) वरील पैकी नाही
- 12) सोलो यांचे वृद्धी प्रतिमान ---- वृद्धी प्रतिमान आहे.
 अ) अल्प कालीन ब) दीर्घ कालीन
 क) सनातनवादी ड) वरील पैकी नाही
- 13) सोलो यांचे वृद्धी प्रतिमान ---- वृद्धी प्रतिमान म्हणून देखील ओळखले जाते.
 अ) सनातनवादी ब) समाजवादी
 क) नव सनातनवादी ड) वरील पैकी नाही
- 14) तांत्रिक प्रगती ---- च्या दरावर अवलंबून असते असे कॅल्डोर गृहीत धरतात.
 अ) बचत ब) गुंतवणूक
 क) भांडवल निर्मिती ड) वरील पैकी नाही
- 15) उझावा वृद्धी प्रतिमान ---- वृद्धी प्रतिमान म्हणून देखील ओळखले जाते.
 अ) द्वी क्षेत्री ब) त्रि क्षेत्री
 क) बहु क्षेत्री ड) वरील पैकी नाही
- 16) "कृतीतून शिक्षण" ही संकल्पना ---- यांनी मांडली.
 अ) सोलो ब) कॅल्डोर
 क) अॅरो ड) पॅसीनेटी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) समतोल विकास आणि असमतोल विकास स्पष्ट करा.
 ब) आर्थिक विकास आणि आर्थिक वृद्धी यातील फरक स्पष्ट करा.
 क) मानव विकासाचे कोणतेही चार निकष स्पष्ट करा.
 ड) बौद्धिक संपदा.
 इ) अंगीभूत व बिगर अंगीभूत तांत्रिक प्रगती म्हणजे काय?
 ई) विकासातील शिक्षण आणि संशोधनाची भूमिका कोणती?

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) अविकसित देशांची लक्षणे स्पष्ट करा.
 ब) आर्थिक विकासाचे उझावा प्रतिमान स्पष्ट करा.
 क) प्रबळ चालना सिध्दांत स्पष्ट करा.
 ड) आर्थिक वृद्धीवर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16**
आर्थिक विकासाचा शुम्पितरचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
किंवा
आर्थिक विकासाचे हॅरोड—डोमार प्रतिमान स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
नव सनातनवादी वृद्धी विश्लेषणवरील केम्ब्रीज टीका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Economics of Growth and Development (MA24102)**

Day & Date: Thursday, 20-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative. (1 Marks each)

16

- 1) _____ is the prime occupation of underdeveloped countries.
 - a) Agriculture
 - b) Industry
 - c) Trade
 - d) None of the above
- 2) The rate of growth of population is _____ in underdeveloped countries.
 - a) Lower
 - b) Higher
 - c) Stable
 - d) None of the above
- 3) The Pasinetti growth model is an extension of _____ growth model.
 - a) Harrod-Domar
 - b) Mahalnobis
 - c) Kaldor
 - d) None of the above
- 4) Vicious circle of poverty exists in _____ countries.
 - a) Developed
 - b) Progressed
 - c) Under developed
 - d) None of the above
- 5) Theory of 'Economic Growth with Unlimited Supply of Labour' is propounded by _____.
 - a) Karl Marx
 - b) John Keynes
 - c) Arthur Lewis
 - d) None of the above
- 6) According to Arthur Lewis most of the under developed countries are having _____ sector economy.
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Multi
 - d) None of the above
- 7) 'Big push' theory is propounded by _____.
 - a) Karl Marx
 - b) Arthur Lewis
 - c) Rodan
 - d) John Keynes
- 8) Economic development denotes a _____ change in the economy.
 - a) Quantitative
 - b) Qualitative
 - c) Structural
 - d) None of the above
- 9) Economic growth denotes a _____ change in the economy.
 - a) Quantitative
 - b) Qualitative
 - c) Structural
 - d) None of the above
- 10) _____ is an important factor in the process of economic development.
 - a) Land
 - b) Labour
 - c) Capital formation
 - d) None of the above

- 11) Harrod-Domar assigned a key role to _____ in the process of economic development.
 - a) Saving
 - b) Investment
 - c) Rate of Interest
 - d) None of the above
- 12) Solow's growth model is _____ growth model.
 - a) Short run
 - b) Long run
 - c) Classical
 - d) None of the above
- 13) Solow's growth model is also known as _____ growth model.
 - a) Classical
 - b) Socialistic
 - c) Neo-Classical
 - d) None of the above
- 14) Kaldor assumes that technical progress depends upon the rate of _____.
 - a) Savings
 - b) Investment
 - c) Capital accumulation
 - d) None of the above
- 15) Uzawa growth model is known as _____ growth model.
 - a) Two sectors
 - b) Three sectors
 - c) Multi sector
 - d) None of the above
- 16) The concept of 'Learning by doing' is presented by _____.
 - a) Solow
 - b) Kaldor
 - c) Arrow
 - d) Passinetti

Q.2 Write Short answers. (Any Four out of six) 16

- 1) Explain the Balanced and Unbalanced development.
- 2) Explain differences between economic development and economic growth.
- 3) Explain any four indicators of Human development.
- 4) Intellectual capital
- 5) What is meant by Embodied and Non-Embodied technical progress?
- 6) What is the role of education and research in economic development?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two out of four) 16

- a) Explain the characteristics of under developed country?
- b) Explain the Uzawa model of economic development
- c) Explain the 'Big Push' theory.
- d) Explain the various factors affecting on economic growth.

Q.4 Broad answers question. (Any One) 16

Explain the Schumpeter's theory of economic development.

OR

Explain the Harrod-Domar model of economic development.

Q.5 Broad answers question. 16

Explain the Cambridge criticism on Neo classical analysis of growth

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

1) जैव विविधता म्हणजे काय? जैव विविधतेचे महत्व स्पष्ट करा.

16

किंवा

2) शाश्वत विकास म्हणजे काय? शाश्वत विकासाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न

16

“पर्यावरण संरक्षण ही प्रत्येकाची जबाबदारी आहे” चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Economics of Environment (MA24103)**

Day & Date: Friday, 21-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 16

- 1) Environment economics studies the interrelationship between environment and _____.
 - a) Economic development
 - b) Social development
 - c) Technological development
 - d) None of the above
- 2) Economically strong India requires _____ the most.
 - a) More Raw material
 - b) Trained Labour force
 - c) Plenty of Water
 - d) Sound Environment policy
- 3) _____ is not conducive to environment.
 - a) Conservation
 - b) Exploitation
 - c) Recycling
 - d) Protection
- 4) _____ is conducive to environment.
 - a) Deforestation
 - b) Exploitation
 - c) Recycling
 - d) Pollution
- 5) Earth day is celebrated on _____.
 - a) 22nd March
 - b) 22nd April
 - c) 22nd sep
 - d) 22nd oct
- 6) _____ pollutes the environment more.
 - a) Plants
 - b) Animals
 - c) Birds
 - d) Human being
- 7) The United Nations Conference on human environment is held in _____.
 - a) 1972
 - b) 1982
 - c) 1986
 - d) 1996
- 8) The area which is gifted with plenty of bio diversity is called as _____.
 - a) Gold spot
 - b) Cold spot
 - c) Hot spot
 - d) Green spot
- 9) O₃ is known as _____.
 - a) Oxygen
 - b) Ozone
 - c) Ocean
 - d) None of the above.
- 10) _____ leads to environmental problems.
 - a) Urbanization
 - b) Industrialization
 - c) Modernization
 - d) All of these

- 11) _____ is related with Chipko Movement.
a) Sunderlal Bahuguna b) Medha Patkar
c) Anna Hazare d) Rajendra Rana
- 12) Minerals are _____ resources.
a) Renewable
b) Non-renewable
c) Renewable and Non-renewable resources
d) None of the above
- 13) Environment Day is celebrated on _____.
a) 5th June b) 22nd June
c) 22nd April d) 5th may
- 14) The word 'Bio-Diversity' is coined by _____.
a) Walter Rosen b) Norman Mayer
c) John Mayer d) Walter Disney
- 15) _____ development is a true sustainable development.
a) Long term b) Steady
c) Positive d) All of above
- 16) Environmental goods are _____ goods.
a) Private b) Public
c) Private and Public d) None of the above

Q.2 Write Short answers. (Any four out of six)**16**

- 1) What is environment audit?
- 2) What is bio-diversity?
- 3) What is environmental economics? Explain its importance.
- 4) What are social benefits of environment?
- 5) What is cost-benefit analysis?
- 6) What is environment impact assessment?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two out of four)**16**

- 1) What is eco system? Explain the types of eco system.
- 2) What is the role of Government in environment protection?
- 3) Economic development and environmental problems.
- 4) Social benefits of environment.

Q.4 Broad answers question. (Any One)**16**

- 1) What is bio-diversity? Explain the importance of bio-diversity.
OR
- 2) What is sustainable development? Discuss the significance of sustainable development.

Q.5 Broad answers question.**16**

"Environment protection is everyone's responsibility". Discuss.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

Principles and Practice of Cooperation (MA24104)

Day & Date: Saturday, 22-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) सर्व व्यवहार रोखीने हे ---- चे तत्त्व आहे.
अ) रॉशडेल
ब) रायफेझन
क) शुल्झ
ड) हे सर्व
- 2) ---- ही भारतातील सहकारी प्रक्रिया संस्थांची समस्या आहे.
अ) भांडवलाची कमतरता
ब) कच्चा माल
क) जुनी यंत्रसामग्री
ड) वरील पैकी सर्व
- 3) सहकारी संस्थांचा चेअरमन ---- मधून निवडला जातो.
अ) सभासद
ब) संचालक
क) सेवक
ड) वरील पैकी नाही
- 4) राज्यस्तरावर सहकार क्षेत्रातील शिखर बँकेच्या स्थापनेची आवश्यकता असल्याची शिफारस ---- ने केली.
अ) मॅक्लेगन समिती
ब) नानावती समिती
क) स्वामीनाथन समिती
ड) गोरवाला समिती
- 5) प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांच्या खेळत्या भांडवलाच्या स्रोतात ---- चा समावेश होतो.
अ) भाग भांडवल
ब) राखीव निधी
क) कर्ज
ड) वरील पैकी सर्व
- 6) महाराष्ट्रात पहिला सहकारी साखर कारखाना ---- मध्ये सुरू झाला.
अ) 1949
ब) 1950
क) 1955
ड) 1965
- 7) बँक नियमन कायदा (1949) नागरी सहकारी बँकांना ---- पासून लागू झाला.
अ) 1961
ब) 1962
क) 1964
ड) 1966
- 8) 1966 च्या आंतरराष्ट्रीय सहकार संघटनेच्या तज्ञ समितीने सहकाराची ---- आवश्यक तत्वे स्वीकारली.
अ) 4
ब) 5
क) 6
ड) 7

- 9) सहकारी साखर कारखान्यांचे केंद्रीकरण ---- येथे झाले आहे.
 अ) महाराष्ट्र ब) कर्नाटक
 क) मध्य प्रदेश ड) बिहार
- 10) नाफेडचे मुख्यालय ---- येथे आहे.
 अ) मुंबई ब) पुणे
 क) चेन्नई ड) दिल्ली
- 11) भारतातील सहकारी विपणन संस्थांची रचना ---- स्वरूपाची आहे.
 अ) स्थानिक ब) स्वतंत्र
 क) सांघिक ड) आंतरराष्ट्रीय
- 12) राष्ट्रीय ग्राहक सहकारी संघाची स्थापना ---- मध्ये झाली.
 अ) 1963 ब) 1965
 क) 1967 ड) 1969
- 13) सहकारी चळवळीचा मुख्य हेतू ---- हा आहे.
 अ) भांडवल निर्मिती ब) नफा हेतू
 क) राजकीय हेतू ड) सेवा हेतू
- 14) ---- ही भारतातील श्रम सहकारी चळवळीतील शिखर संस्था आहे.
 अ) एन एल सी एफ ब) एन सी सी एफ
 क) नाबार्ड ड) एन ए एफ एस सी ओ बी
- 15) सहकार हा ---- मधील मध्यमार्ग आहे.
 अ) भांडवलवाद आणि साम्यवाद ब) समाजवाद आणि साम्यवाद
 क) भांडवलवाद आणि समाजवाद ड) वरीलपैकी सर्व
- 16) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांचे ---- हे कार्यक्षेत्र आहे.
 अ) गाव ब) तालुका
 क) जिल्हा ड) राष्ट्र

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- 1) सहकार म्हणजे काय?
- 2) राज्य सहकारी बँकांची उद्दिष्टे सांगा.
- 3) सहकारांतर्गत सहकार म्हणजे काय?
- 4) सहकाराची रॉशडेल तत्वे सांगा.
- 5) सुक्ष्म पतपुरवठ्याची व्याख्या सांगा.
- 6) सहकारी गृहनिर्माण संस्था म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

16

- 1) भूविकास बँकांची समस्या.
- 2) सहकाराची मुल्ये
- 3) श्रम सहकारी संस्थांच्या समस्या
- 4) फळे आणि भाजीपाला सहकारी संस्था

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- 1) भारतातील ग्राहक सहकारी संस्थांची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा.
 - 2) मिश्र अर्थव्यवस्थेमधील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16
- नागरी सहकारी बँकेची रचना, प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Principles and Practice of Cooperation (MA24104)**

Day & Date: Saturday, 22-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Choose the correct alternative from the following options. 16**
- 1) All trading in cash is _____ principle.
 - a) Rochdale
 - b) Raiffeisen
 - c) Schultze
 - d) All of these
 - 2) _____ is a problem of processing co-operative in India.
 - a) Lack of capital
 - b) Raw material
 - c) Old machinery
 - d) All of these
 - 3) The chairman of the co-operative society be selected from _____.
 - a) Members
 - b) Directors
 - c) Employee
 - d) None of these
 - 4) The need for the establishment of apex bank in co-operative sector at state level was recommended by _____.
 - a) Maclagan Committee
 - b) Nanawati Committee
 - c) Swaminathan Committee
 - d) Gorwala Committee
 - 5) The source of working capital of primary agricultural credit co-operative societies includes _____.
 - a) Share capital
 - b) Reserve fund
 - c) Borrowings
 - d) All of these
 - 6) In Maharashtra the first co-operative sugar factory was started in _____.
 - a) 1949
 - b) 1950
 - c) 1955
 - d) 1965
 - 7) The Banking Regulation Act (1949) effected to urban co-operative banks from the year _____.
 - a) 1961
 - b) 1962
 - c) 1964
 - d) 1966
 - 8) In 1966 the ICA expert committee accepted essential principles of co-operation _____.
 - a) 4
 - b) 5
 - c) 6
 - d) 7
 - 9) The co-operative sugar factories are concentrated in _____.
 - a) Maharashtra
 - b) Karnataka
 - c) Madhya Pradesh
 - d) Bihar
 - 10) Head office of NAFED is located at _____.
 - a) Mumbai
 - b) Pune
 - c) Chennai
 - d) Delhi

- 11) The organization of co-operative marketing societies in India are of _____ nature.
a) Local	b) Independent
c) Federal	d) International
- 12) National Co-operative Consumer's Federation was established in _____.
a) 1963	b) 1965
c) 1967	d) 1969
- 13) The main motto of co-operative movement is _____.
a) capital formation	b) profit motive
c) political motive	d) voluntary motive
- 14) _____ is the apex body of labour co-operative movement in India.
a) NLCF	b) NCCF
c) NABARD	d) NAFSCOB
- 15) Co-operation is a middle way between _____.
a) capitalism and communism	b) socialism and communism
c) capitalism and socialism	d) All of these
- 16) _____ is a working area of DCCB.
a) Village	b) Taluka
c) District	d) Nation

Q.2 Write short Answers. (Any Four)**16**

- a) What is Co-operation?
- b) State the objective of state co-operative banks.
- c) What is co-operation among co-operatives?
- d) State the Rochdale principles of co-operation.
- e) Define micro finance.
- f) What is Housing Co-operatives?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)**16**

- a) Problems of land development banks.
- b) Values of Co-operation.
- c) Problems of labour co-operatives.
- d) Fruits and vegetables co-operatives.

Q.4 Broad answers question. (Any One)**16**

- a) Explain the progress and problems of Consumer's Co-operatives in India.
- b) Explain the role of co-operation in mixed economy.

Q.5 Broad answers question.**16**

Explain the structure, progress and problems of Urban Co-operative Banks.

- 8) खाजगीकरण म्हणजे काय?
 अ) जगाला एका जागतिक गावात एकत्रित करणे
 ब) अधिक खाजगी गुंतवणूकीला परवानगी देणे
 क) अर्थव्यवस्था उघडणे आणि उदारीकरण करणे
 ड) यापैकी नाही
- 9) संरचनात्मक केलेला बदल ---- कार्यक्रमाद्वारे सादर केले गेले.
 अ) नवीन आर्थिक धोरण ब) नवीन शैक्षणिक धोरण
 क) औद्योगिक धोरण ड) राष्ट्रीय आरोग्य धोरण
- 10) 1980 च्या उत्तरार्धात ---- या आंतरराष्ट्रीय संस्थेने भारताला आर्थिक मदत देऊ केली होती.
 अ) आयएमएफ आणि जागतिक बँक
 ब) औद्योगिक वित्त निगम
 क) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना
 ड) अन्न आणि कृषी संघटना
- 11) एक विक्रेता आणि मोठ्या संख्येने खरेदीदार असलेली बाजाराची ---- रचना आहे.
 अ) अल्पिष्ठाधिकार ब) मत्तेदारी
 क) मत्तेदारी स्पर्धा ड) दुय्यमत्व
- 12) सरकार मत्तेदारीचे नियम का करते?
 अ) जादा किमती रोखणे ब) स्पर्धेला प्रोत्साहन देणे
 क) कल्याणाचा प्रचार ड) वरील सर्व
- 13) प्रादेशिक असमतोल ---- द्वारे कमी करता येईल.
 अ) बहु-राष्ट्रीय निगम ब) कुटीर आणि लघु अद्योग
 क) मोठे उद्योग ड) वरील सर्व
- 14) उद्योग संस्थेचा आकार ठरवणारे घटक
 अ) यंत्रसामग्रीची रक्कम ब) कामगारांची संख्या
 क) गुंतवणूक ड) वरील सर्व
- 15) घसारा म्हणजे ----
 अ) झीज झाल्यामुळे यंत्रसामग्रीच्या मूल्यात घट
 ब) मागणीत घट झाल्यामुळे उत्पादनात घट
 क) किमतीत घट झाल्यामुळे फर्नच्या उत्पन्नात घट
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 16) खालीलपैकी कोणती रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाशी संलग्न नाही?
 अ) युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडिया
 ब) भारतीय औद्योगिक विकास बँक
 क) कृषी पुनर्वित्त महामंडळ
 ड) टेव विमा निगम

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) औद्योगिकीकरणाचा अर्थ सांगा.
- ब) उद्योगसंस्था आणि उद्योगधंदे संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) लघु उद्योग संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे कोणतेही चार दोष सांगा.
- इ) उद्योगसंस्थाची कोणतीही चार उद्दिष्टे सांगा.
- ई) उद्योगसंस्थाचा आकार आणि वाढ स्पष्ट करा.

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

- अ) आर्थिक विकासात उद्योगांची भूमिका
- ब) आल्फ्रेड वेबरचा औद्योगिक स्थानाचा सिद्धांत.
- क) भारतीय उद्योगांवर बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा प्रभाव
- ड) भारतीय उद्योगांच्या समस्या.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

उद्योगांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय उद्योगांची औद्योगिक उत्पादकता आणि कार्यक्षमतेवर टिप्पणी करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका आणि भारतीय उद्योगांवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Industrial Economics (MA24105)**

Day & Date: Saturday, 22-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 16

- 1) A company which extends its productive services in more than one country is called as _____.
 - a) Private company
 - b) Public company
 - c) Multi National company
 - d) All of these
- 2) Sargent Florence has given _____ theory of industrial location.
 - a) Modern method
 - b) Inductive method
 - c) Deductive method
 - d) None of these
- 3) _____ is the objective of a firm.
 - a) Normal profit
 - b) Profit Maximization
 - c) Marginal profit
 - d) All of these
- 4) Which one of the following does not come under NEP?
 - a) Liberalization
 - b) Globalization
 - c) Privatization
 - d) Socialization
- 5) Which of these measures were not taken under LPG?
 - a) Disinvestment
 - b) Devaluation
 - c) Allowing FDI
 - d) Monopoly trade practices
- 6) What is meant by globalization?
 - a) Integrating world into a global village
 - b) Allowing more private investment
 - c) Opening and liberalizing the economy
 - d) None of these
- 7) What is meant by liberalization?
 - a) Integrating world into a global village
 - b) Allowing more private investment
 - c) Opening and liberalizing the economy
 - d) None of these
- 8) What is meant by privatization?
 - a) Integrating world into a global village
 - b) Allowing more private investment
 - c) Opening and liberalizing the economy
 - d) None of these
- 9) Structured changes were introduced by the _____ program.
 - a) New economic policy
 - b) New education policy
 - c) Industrial policy
 - d) National health policy

- 10) In the late 1980's _____ this international organization had offered financial assistance to India.
- a) IMF and World bank
 - b) Industrial Finance Corporation
 - c) International Labour Organization
 - d) Food and Agricultural Organization
- 11) The market is _____ structure with a seller and a large number of buyers.
- a) Oligopoly
 - b) Monopoly
 - c) Monopolistic competition
 - d) Duopoly
- 12) Why does government regulate monopolies?
- a) Prevent excess prices
 - b) Promote competition
 - c) Promote welfare
 - b) All of these
- 13) The regional imbalance can be reduced by
- a) Multi-national corporation
 - b) Cottage and small scale industries
 - c) Large scale industries
 - d) All of the above
- 14) Factors determining the size of firm
- a) Amount of machinery
 - b) Number of workers
 - c) Investment
 - d) All of the above
- 15) Depreciation is _____
- a) Reduction in the value of machinery due to wear and tear
 - b) Reduction in output due to fall in demand
 - c) Reduction in firm's income due to a fall in the price
 - d) None of the above
- 16) Which of the following is not an affiliate of the Reserve Bank of India?
- a) Unit Trust of India
 - b) The Industrial Development Bank of India
 - c) Agricultural Refinance Corporation
 - d) Deposit Insurance Corporation

Q.2 Answer the following questions (any Four)**16**

- a) State the meaning of industrialization.
- b) Explain the concept of firm and industry
- c) Define the concept of small scale industries.
- d) State the any four demerits of Multinational companies.
- e) State the any four objectives of a Firm.
- f) Explain the size and growth of a Firm.

Q.3 Write short notes (Any Two)**16**

- a) Role of industries in economic development.
- b) Alfred Weber's theory of industrial location.
- c) Impact of Multinational companies on Indian industries.
- d) Problems of Indian industries.

Q.4 Write answers of any one of the following.**16**

Explain the classification of Industries.

OR

Comment on industrial productivity & efficiency of Indian industries.

Q.5 Explain the role of Multi-National corporations and its impact on Indian industries.**16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Financial Institutions and Markets (MA24106)**

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) अभिरुचीचा शास्त्रीय सिध्दांत यावर अवलंबून आहे.
अ) ग्राहकाचे बलिदान
ब) वेळ मालिकेचे प्राधान्य
क) प्रतिका
ड) भांडवल आणि पुरवठा करण्याची मागणी
- 2) एल. एम. वक्र आकार आहे.
अ) वरच्या बाजूस उतारा
ब) खाली उतारा
क) अनुलंब ('y' अक्षाला समांतर)
ड) क्षैतिज ('x' अक्षाला समांतर)
- 3) — हे कमर्शियल बँकेचे मुख्य कार्य आहे.
अ) पत नियंत्रण
ब) पत निर्माण
क) आर्थिक लक्षित
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 4) आधुनिक थिअरी ऑफ इंटरेस्टचा वापर आहे.
अ) आयएस वक्र चा वापर
ब) एलएम वक्र चा वापर
क) आयएस-एलएम मॉडेलचा वापर
ड) पैशाच्या मागणीचा वापर
- 5) — आर्थिक व्यवस्थेमध्ये व्याज दर बाजारातून मुक्तपणे निर्धारित केले जातात.
अ) अविकसित
ब) विकसित
क) नियंत्रित
ड) सार्वजनिक
- 6) आर्थिक धोरण संबंधित आहे.
अ) बँकिंगवरील नियंत्रण
ब) वित्तीय संस्थांवर नियंत्रण
क) पैशाच्या पुरवठ्यावर नियंत्रण
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 7) "तरलता प्राधान्य सिद्धांत स्वारस्य" सादर केले आहे.
अ) जे. एम. केनेस
ब) अँडम स्मिथ
क) डॉ. मार्शल
ड) जे. बी. से
- 8) मध्यवर्ती बँकेच्या पत नियंत्रणासाठी कोणते उपाय आहेत?
अ) परिमाणात्मक उपाय
ब) गुणात्मक उपाय
क) अ) व ब)
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

- 9) ई-बँकिंग ही एक ---- बँकिंग आहे.
 अ) एटीएम
 ब) इंटरनेट
 क) व्यावसायिक
 ड) यापैकी काहीही नाही
- 10) ---- असंघटित क्षेत्रांतर्गत येते.
 अ) राष्ट्रीयकृत बँका
 ब) व्यावसायिक बँका
 क) सहकारी बँका
 ड) सावकार
- 11) आर्थिक धोरण ---- बँकेद्वारे लागू केले जाते.
 अ) आयसीआयसीआय
 ब) एक्सिस
 क) मध्यवर्ती
 ड) राज्य
- 12) आरबीआयचे राष्ट्रीयकरण ---- मध्ये केले गेले होते.
 अ) 1955
 ब) 1982
 क) 1949
 ड) 1947
- 13) ---- ची नोट शासन जारी केली जाते.
 अ) 10
 ब) 100
 क) 01
 ड) 1000
- 14) हिक्स आणि लर्नर या अर्थशास्त्रज्ञांनी व्याज दराचे ---- मॉडेल विकसित केले.
 अ) शास्त्रीय
 ब) जुने
 क) IS-LM
 ड) नवीन
- 15) क्रेडिट निर्मितीची प्रक्रिया द्वारे केली जाते.
 अ) राज्य बँक
 ब) सहकारी बँका
 क) सेंट्रल बँक
 ड) व्यावसायिक बँका
- 16) विकसित आर्थिक व्यवस्थेत व्याज दर ---- द्वारे निर्धारित केले जातात.
 अ) शासन
 ब) सावकार
 क) मुक्त बाजार
 ड) सेंट्रल बँक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) आर्थिक मध्यस्थी म्हणजे काय?
 ब) चलनविषयक धोरणाची साधने.
 क) 'ई' बँकिंग म्हणजे काय?
 ड) इंटरनेट बँकिंगचे गुण.
 इ) कोअर बँकिंग म्हणजे काय?
 ई) आर्थिक विकासाचे निर्देशक

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) आर्थिक व्यवस्थेची रचना.
 ब) आर्थिक व्यवस्था आणि आर्थिक विकास.
 क) व्याजदराचा शास्त्रीय सिध्दांत.
 ड) कर्ज आणि ठेवींच्या दरामध्ये फरक.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

विकसनशिल देशांमधील चलनविषयक धोरणाची ध्येय आणि उद्दिष्टे यांची चर्चा करा.
किंवा

व्याजदराचा केन्सचा तरलता सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

मध्यवर्ती बँकेची कार्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Financial Institutions and Markets (MA24106)**

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **16**

- 1) Classical theory of interest is depends on _____.
 a) Sacrifice of consumer
 b) Preference of time series
 c) Waiting
 d) Demand for capital and supply of capital
- 2) The shape of L.M. curve is _____.
 a) Upward sloping
 b) Downward sloping
 c) Vertical (parallel to 'y' axis)
 d) Horizontal (parallel to 'x' axis)
- 3) _____ is the main function of Commercial Bank.
 a) Credit control
 b) Credit creation
 c) Monetary targeting
 d) None of the above
- 4) In the Modern Theory of Interest is use of _____.
 a) Use of IS curve
 b) Use of LM curve
 c) Use of IS-LM model
 d) Use of demand for money
- 5) In the _____ financial system interest rates are freely determined by the market.
 a) Undeveloped
 b) Developed
 c) Controlled
 d) Public
- 6) Monetary policy is related to _____.
 a) Control on banking
 b) Control of financial institutions
 c) Control of supply of money
 d) None of these
- 7) The "Liquidity Preference Theory of Interest" is introduced by
 a) J. M. Keynes
 b) Adam Smith
 c) Dr. Marshall
 d) J. B. Say
- 8) What are the measures of credit control of the central bank?
 a) Quantitative measures
 b) Qualitative measures
 c) a) and b)
 d) None of the above
- 9) E-Banking is a _____ banking.
 a) ATM
 b) Internet
 c) Commercial
 d) None of these
- 10) _____ comes under unorganized sector.
 a) Nationalized Banks
 b) Commercial Banks
 c) Co-operative Banks
 d) Money Lenders

- 11) Monetary Policy is implemented by _____ Bank.
 - a) ICICI
 - b) AXIS
 - c) Central
 - d) State
- 12) The Nationalization of RBI was done in _____.
 - a) 1955
 - b) 1982
 - c) 1949
 - d) 1947
- 13) The note of _____ Rupee is issued by the Government.
 - a) 10
 - b) 100
 - c) 01
 - d) 1000
- 14) The economists Hicks and Lerner develops the _____ model of rate of interest.
 - a) Classical
 - b) Old
 - c) IS-LM
 - d) New
- 15) The process of credit creation is done by _____.
 - a) State Bank
 - b) Co-operative Bank
 - c) Central Bank
 - d) Commercial Bank
- 16) In the developed financial system interest rates are determined by _____.
 - a) The Government
 - b) Money lenders
 - c) Free Market
 - d) Central Bank

Q.2 Write Short answers (Any four out of six)

16

- a) What is financial intermediation?
- b) Instruments of monetary policy.
- c) What is 'E' Banking?
- d) Merits of Internet Banking.
- e) What is core banking?
- f) Indicators of financial development

Q.3 Write Short answers (Any Two out of four)

16

- a) Structure of Financial System.
- b) Financial System and Economic Development.
- c) Classical theory of rate of interest.
- d) Difference between lending and deposit rates

Q.4 Broad answers question (Any One)

16

Discuss about the aims and objectives of monetary policy in developing countries.

OR

Explain the Keynesian Liquidity Preference Theory of rate of Interest.

Q.5 Broad answers question

16

Explain the functions of Central Bank.

- 10) शिक्षणाच्या अधिकाराचा कायदा ---- या वर्षी झाला.
 अ) 2001 ब) 2005
 क) 2009 ड) 2012
- 11) आर्थिक वृद्धी ही ---- अर्थव्यवस्थेशी संबंधित संकल्पना आहे.
 अ) अल्पविकसित ब) विकसित
 क) अविकसित ड) वरील पैकी नाही
- 12) भारतात सद्या दारिद्र्य ---- च्या आधारे मोजले जाते.
 अ) अल्पविकसित ब) उष्मांक
 क) राहणीमान ड) यापैकी सर्व
- 13) भारतातील ---- या राज्यात स्त्री-पुरुष गुणोत्तर सर्वाधिक आढळते.
 अ) तामीळनाडू ब) आंध्रप्रदेश
 क) महाराष्ट्र ड) केरळ
- 14) ---- ही भारतीय नियोजनाची उद्दिष्ट्ये आहेत.
 अ) आर्थिक वृद्धी ब) स्वयंपूर्णता
 क) आधुनिकीकरण ड) वरील सर्व
- 15) यु. एन. डी. पी. मानवी विकास निर्देशांक 2010 नुसार भारताचा समावेश ---- गटात केला जातो.
 अ) अति उच्च मानवी विकास ब) उच्च मानवी विकास
 क) मध्यम मानवी विकास ड) अल्प मानवी विकास
- 16) भारत सरकारने अवर्षण प्रवण क्षेत्र कार्यक्रम (सी.पी.ए.पी.) ---- या वर्षी सुरु केले.
 अ) 1972 ब) 1973
 क) 1962 ड) 1977

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- 1) पर्यावरण म्हणजे काय?
- 2) लोकसंख्येची घनता म्हणजे काय?
- 3) शहरीकरण म्हणजे काय?
- 4) लोकसंख्येची व्यावसायिक रचना म्हणजे काय?
- 5) भारतात नवीन आर्थिक सुधारणा कोणत्या वर्षी अमलात आल्या?
- 6) मानवी विकास म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

16

- 1) आर्थिक विषमतेची कारणे.
- 2) सामाजिक संरचना
- 3) ऊर्जा साधने
- 4) ग्रामीण-शहरी स्थलांतराचा बदल स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- 1) भारतीय नियोजनाच्या यश व अपयशावर लिहा.
- 2) आर्थिक विकासाचे दृष्टीकोन व मापन पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.
भारतातील दारिद्र्याची कारणे सांगा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Micro Economic Analysis (MA24201)**

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) बाऊमेल यांनी ——— प्रतिमानाची मांडणी केली.
अ) खर्च महत्तमीकरण ब) नफा महत्तमीकरण
क) विक्री उत्पन्न महत्तमीकरण ड) वरील सर्व
- 2) ——— यांच्या मते, खंडाचा समावेश खर्चाचा होत नाही म्हणून वस्तुची किंमत खर्चानुसार ठरत नाही.
अ) रिकार्डो ब) डॉ. मार्शल
क) अँडम स्मिथ ड) जे. एम. केन्स
- 3) ——— यांच्या मते, राज्याचे कल्याण हा अर्थशास्त्राचा मुख्य अभ्यास विषय आहे.
अ) अँडम स्मिथ ब) पिगु
क) रिकार्डो ड) जे. बी. से
- 4) माहितीचे अर्थशास्त्र ही ——— अर्थशास्त्राची शाखा आहे.
अ) सुक्ष्म ब) स्थूल
क) श्रम ड) ग्रामीण
- 5) विल्यमसन यांचे प्रतिमान ——— शी संबंधित आहे.
अ) खर्च महत्तमीकरण ब) उत्पादन महत्तमीकरण
क) किंमत महत्तमीकरण ड) नफा महत्तमीकरण
- 6) विभाजनाच्या सीमांत उत्पादकता सिध्दांतानुसार उत्पादन घटकाचे मोबदले हे त्यांच्या ——— उत्पादकतेइतके असतात.
अ) सीमांत ब) सरासरी
क) एकूण ड) वरील सर्व
- 7) सामाजिक कल्याण फलन ही संकल्पना ——— यांच्या नावाशी संबंधित आहे.
अ) अँडम स्मिथ ब) बर्गसन
क) डॉ. मार्शल ड) जे. एम. केन्स
- 8) विमा म्हणजे ——— होय.
अ) धोका गोळा करणे ब) नफ्याचे महत्तमीकरण
क) धोका पसरविणे ड) वरील सर्व
- 9) मर्यादा किंमत सिध्दांत ——— यांनी मांडला.
अ) डॉ. मार्शल ब) जे. एम. केन्स
क) जे. बी. से ड) जे. एस. बेन

- 10) रोखतेच्या त्यागा बद्दल दिला जाणारा मोबदला म्हणजे ---- होय.
 अ) खंड ब) वेतन
 क) व्याज ड) नफा
- 11) कॅल्डॉर, हिक्स आणि सायटोवस्की यांनी ---- तत्व मांडले.
 अ) भरपाई ब) उपभोग
 क) गुंतवणुक ड) बचत
- 12) विम्याचे अर्थशास्त्र ---- यांच्या साठी उपयुक्त आहे.
 अ) ग्राहक ब) उत्पादक
 क) सरकार ड) वरील सर्व
- 13) व्यवस्थापकीय उद्योग प्रतिमान ---- यांनी मांडले
 अ) अँडम स्मिथ ब) मॉरीस
 क) डॉ. मार्शल ड) जे. एम. केन्स
- 14) पूर्ण खर्च वसुल करण्याचे प्रतिमान ---- यांनी मांडले.
 अ) होल आणि हिच ब) मार्शल आणि केन्स
 क) अँडम स्मिथ ड) रिकार्डो
- 15) 'दास कॅपिटल' हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला.
 अ) अँडम स्मिथ ब) कार्ल मार्स्क
 क) रिकार्डो ड) जे एम केन्स
- 16) पिंगु यांच्या मते ---- हा आर्थिक कल्याणाचा निर्देशक आहे.
 अ) राष्ट्रीय गुंतवणुक ब) राष्ट्रीय निर्यात
 क) राष्ट्रीय उत्पन्न ड) राष्ट्रीय आयात

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- 1) नवप्रवर्तन म्हणजे काय? नवप्रवर्तनाचे प्रकार सांगा.
- 2) कल्याणकारी अर्थशास्त्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- 3) वेतन म्हणजे काय? पैशातील वेतन आणि वास्तव वेतन या संकल्पना स्पष्ट करा.
- 4) सामाजिक कल्याण फलनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- 5) विम्याचे अर्थशास्त्राचे महत्व सांगा.
- 6) धोक्याचे प्रकार सांगा.

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- 1) अमर्त्य सेन यांची कल्याणाची संकल्पना
- 2) धोका गोळा करणे आणि धोका पसरविणे
- 3) व्याजाचा रोकड प्राधान्य प्रवृत्ती सिध्दांत
- 4) मर्यादा किंमत सिध्दांत

- प्र.4** सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **16**
- 1) वेतनाचा सिमांत उत्पादकता सिध्दांत स्पष्ट करा.
किंवा
 - 2) सामाजिक कल्याणाचे नुकसान भरपाई तत्व स्पष्ट करा.
- प्र.5** माहितीच्या अर्थशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Micro Economic Analysis (MA24201)**

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draws the neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) Baumol put forth the model of _____.
a) Cost maximization b) Profit maximization
c) Sales revenue maximization d) All the above
- 2) According to _____ rent does not enter into cost and does not determine price of the product.
a) Ricardo b) Dr. Marshall
c) Adam Smith d) J. M. Keynes
- 3) According to _____ state welfare is the main subject of economic study.
a) Adam Smith b) Pigou
c) Ricardo d) J. B. Say
- 4) Economics of information is the branch of _____ economics.
a) Micro b) Macro
c) Labour d) Rural
- 5) Williamson's model is concern with the _____.
a) Cost maximization b) Production maximization
c) Price maximization d) Profit maximization
- 6) According to the theory of marginal productivity of distribution, the reward to the factor of the production are given by _____ productivity.
a) Marginal b) Average
c) Total d) All the above
- 7) The concept social welfare function is related with the name of _____.
a) Adam smith b) Bergson
c) Dr. Marshall d) J. M. Keynes
- 8) Insurance means _____.
a) Risk Pooling b) Maximization of profit
c) Risk spreading d) All the above
- 9) Limit pricing theory has been put forth by _____.
a) Dr. Marshall b) J.M. Keynes
c) J.B. say d) J.S. Bain
- 10) _____ is a reward for parting with liquidity.
a) Rent b) Wages
c) Interest d) Profit

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

Economics of Growth and Development (MA24202)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) ——— हे नविन कृषी तंत्रज्ञानाचे प्रमुख वैशिष्ट आहे.
अ) HYV बियाणांचा वापर ब) रासायनिक खतांचा वापर
क) बहुविध पिकपद्धती ड) वरील सर्व
- 2) ——— हा नविन कृषी तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्याचा परिणाम आहे.
अ) हरित क्रांती ब) नील क्रांती
क) धवल क्रांती ड) वरीलपैकी नाही
- 3) नविन कृषी तंत्रज्ञानामुळे शेती उत्पादनाचा ——— विकास होतो.
अ) संख्यात्मक ब) गुणात्मक
क) वस्तुनिष्ठ ड) वरीलपैकी नाही
- 4) शाश्वत शेती म्हणजे शेतीक्षेत्राचा ——— शी मैत्रीपूर्ण विकास होय.
अ) पर्यावरण ब) तंत्रज्ञान
क) भांडवल ड) वरीलपैकी नाही
- 5) शेती आणि उद्योग हे एकमेकांस ——— आहेत.
अ) पूरक ब) विरोधात्मक
क) पर्यायी ड) वरीलपैकी नाही
- 6) औद्योगिकरणामुळे ——— घडून येते.
अ) रोजगार निर्मिती ब) व्यापाराचा विस्तार
क) संसाधनाचा पर्याप्त वापर ड) वरील सर्व
- 7) संरचनात्मक विकासात ——— च्या विकासाचा समावेश होतो.
अ) रस्ते ब) रेल्वे
क) दळणवळण ड) वरील सर्व
- 8) GATT ——— क्षेत्राशी संबंधित आहे.
अ) शेती ब) उद्योग
क) व्यापार ड) वरीलपैकी नाही

- 9) WTO ---- साली अस्तित्वात आली.
 अ) 1975 ब) 1985
 क) 1995 ड) 2005
- 10) मौद्रिक धोरणाची आखणी ---- करते.
 अ) एस बी आय ब) सी बी आय
 क) आय डी बी आय ड) आर बी आय
- 11) ---- हे मौद्रिक धोरणाचे साधन आहे.
 अ) बँकदर ब) कर
 क) अंदाज पत्रक ड) सार्वजनिक कर्ज
- 12) ---- हे वित्तीय धोरणाचे साधन आहे.
 अ) कर ब) बँकदर
 क) रोख्यांची खरेदीविक्री ड) रोकड निधीचे प्रमाण
- 13) विदेशी थेट गुंवतणूक हे ---- चे महत्वाचे निर्देशक आहे.
 अ) सामाजिक विकास ब) सांस्कृतिक विकास
 क) आर्थिक विकास ड) वरीलपैकी नाही
- 14) TRIPS ---- शी संबंधित आहे.
 अ) बौद्धिक संपदा ब) पर्यटन
 क) दळणवळण ड) वरीलपैकी नाही
- 15) TRIMS ---- शी संबंधित आहे.
 अ) उत्पादन ब) वितरण
 क) बचत ड) गुंवतणूक
- 16) जेव्हा सार्वजनिक कर्जाची उभारणी देशाबाहेरून केली जाते तेव्हा त्यास ---- सार्वजनिक कर्ज असे म्हणतात.
 अ) अंतर्गत ब) स्थानिक
 क) विदेशी ड) वरीलपैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) शाश्वत शेती विकास म्हणजे काय?
 ब) संरचना म्हणजे काय?
 क) WTO ची कोणतीही दोन उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ड) मौद्रिक धोरण म्हणजे काय?
 इ) वित्तीय धोरणाची साधने कोणती?
 ई) ऋण उभारणीचा भार म्हणजे काय?

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) नविन कृषी तंत्रज्ञान
 ब) WTO आणि भारत
 क) खर्च-लाभ विश्लेषण
 ड) छायांकित किंमती

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)**
विकसनशील देशांतील औद्योगिकरणाची संरचना स्पष्ट करा.
किंवा
विकसनशील देशांतील मौद्रिक धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.**
विकसनशील देशांतील गुंतवणूक निकषांची आवश्यकता स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

Economics of Growth and Development (MA24202)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative.

16

- 1) _____ is the characteristic feature of New Agricultural Technology.
 - a) Use of HYV seeds
 - b) Use of chemical fertilizers
 - c) Multiple cropping
 - d) All the above
- 2) _____ is the outcome of implementation of New Agricultural Technology.
 - a) Green revolution
 - b) Blue revolution
 - c) White revolution
 - d) None of the above
- 3) New Agriculture Technology leads to _____ growth in agricultural production.
 - a) Quantitative
 - b) Qualitative
 - c) Objective
 - d) None of the above
- 4) Sustainable agriculture means _____ development of agriculture sector.
 - a) Eco friendly
 - b) Techno friendly
 - c) Capital friendly
 - d) None of the above
- 5) Agriculture and Industry are _____ to one another.
 - a) Complementary
 - b) Contradictory
 - c) Substitute
 - d) None of the above
- 6) Industrilisation leads to _____.
 - a) Employment generation
 - b) Expansion of trade
 - c) Optimum utilization of resources
 - d) All the above
- 7) Infrastructural development includes development of _____.
 - a) Road
 - b) Railway
 - c) Communication
 - d) All the above
- 8) GATT is related with _____ sector.
 - a) Agriculture
 - b) Industry
 - c) Trade
 - d) None of the above
- 9) WTO comes into exists in _____.
 - a) 1975
 - b) 1985
 - c) 1995
 - d) 2005
- 10) Monetary policy is designed by _____.
 - a) SBI
 - b) CBI
 - c) IDBI
 - d) RBI

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Economics of Environment (MA24203)**

Day & Date: Tuesday, 25-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्यायाची निवड करा.

16

- 1) 2011 मधील भारताची लोकसंख्या ---- होती.

अ) 125 कोटी	ब) 130 कोटी
क) 140 कोटी	ड) 110 कोटी
- 2) जागतिक लोकसंख्या दिन ---- रोजी साजरा केला जातो.

अ) 15 ऑगस्ट	ब) 11 जुलै
क) 26 जून	ड) 11 सप्टेंबर
- 3) वनीकरण म्हणजे ----.

अ) झाडांची लागवड	ब) झाडे नष्ट करणे
क) वन धोरण	ड) सामाजिक वनीकरण
- 4) वन संसाधने ---- आहेत.

अ) नूतनीकरण योग्य	ब) अ-नूतनीकरण योग्य
क) अ आणि ब	ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 5) डब्ल्यूडब्ल्यूएफ म्हणजे ----.

अ) निसर्ग वर्ल्ड वाइड फंड	ब) वर्ल्ड वाईड फॉरेस्ट
क) वर्ल्ड वेल्थ फंड	ड) वर्ल्ड वाइल्ड फंड
- 6) अस्वस्थता न करता माणसाला ऐकू येणारा आवाज म्हणजे ----.

अ) 60 डीबी	ब) 90 डीबी
क) 110 डीबी	ड) 200 डीबी
- 7) ---- हे वायू प्रदूषक आहे.

अ) बुरशी	ब) प्लास्टिक
क) बॅक्टेरीया	ड) राख उडणे
- 8) पर्यावरणशास्त्र हा ---- अभ्यास आहे.

अ) पारिस्थितीक तंत्र	ब) पर्यावरण आणि जीव
क) पर्यावरण	ड) वरीलपैकी काहीही नाही

- 9) मातीची धूप रोखता येते.
 अ) जंगलतोड
 क) गवत
 ब) वनीकरण
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 10) कचरा जमीन ——— आहे.
 अ) कोरडी जमीन
 क) पर्यावरणीय असुरक्षित
 ब) अनुत्पादक जमीन
 ड) ग्रासलँड
- 11) जागतिक लोकसंख्येमध्ये भारताचा क्रमांक ——— आहे.
 अ) प्रथम
 क) तिसरा
 ब) दुसरा
 ड) चौथा
- 12) इको-डेव्हलपमेंट म्हणजे ———.
 अ) आर्थिक विकास
 क) आर्थिक वाढ
 ब) पर्यावरणीय विकास
 ड) शारीरिक विकास
- 13) "इको-सिस्टम" हा शब्द ——— ने अस्तित्वात आला.
 अ) आर्थर टॅन्स्ले
 क) रिकार्डो
 ब) लुईस
 ड) जे मिल्स
- 14) जैव-वायू ——— मध्ये उर्जा स्रोत आहे.
 अ) विकसित देशांतर्गत
 क) युरोपियन काउंटी
 ब) विकसित देश
 ड) समाजवादी देश
- 15) आपल्या आजूबाजूला होणारे प्रतिकूल बदल ——— म्हणून ओळखले जातात.
 अ) प्रदूषण
 क) शहरीकरण
 ब) औद्योगिकीकरण
 ड) युक्तिवाद
- 16) मातीचा खारटपणा ——— मुळे वाढते.
 अ) जादा सिंचन
 क) जास्त चरणे
 ब) सिंचनाचा अभाव
 ड) पीक पध्दतीत बदल

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) ओझोन स्तराच्या न्हासाचे कारण काय?
 ब) हरित गृह परिणाम म्हणजे काय?
 क) पर्यावरण संवर्धन म्हणजे काय?
 ड) टाकारू पदार्थांचे व्यवस्थापन म्हणजे काय?
 इ) ध्वनी प्रदूषण म्हणजे काय?
 ई) पर्यावरण अवनतीची कोणतीही दोन कारणे सांगा.

प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) पर्यावरण संरक्षण कायदा-1986
 ब) शेतीविकास आणि पर्यावरण अवनती
 क) शहरीकरण आणि पर्यावरण अवनती
 ड) हवा प्रदूषण

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

पर्यावरण अवनती म्हणजे काय? शेती विकास आणि पर्यावरण अवनती यातील संबंधाची चर्चा करा.

किंवा

नविन आर्थिक धोरण आणि पर्यावरण यातील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.5 पर्यावरण प्रदूषण म्हणजे काय? पर्यावरण प्रदूषणाच्या कारणांची चर्चा करा.

- 12) Eco-development means _____.
a) Economic development b) Ecological development
c) Economic growth d) Physical development
- 13) The term "Eco-system" was introduced by _____.
a) Arthur Tansley b) Lewis
c) Ricardo d) J. Mills
- 14) Bio-gas is source of energy in _____.
a) Under developed country b) Developed country
c) European county d) Socialist country
- 15) Unfavorable alteration of our surrounding is known as _____.
a) Pollution b) Industrialization
c) Urbanization d) Rationalization
- 16) The salinity of soil increases due to _____.
a) Excess irrigation b) Lack of irrigation
c) Over grazing d) Change in cropping pattern

Q.2 Write Short answers. (Any four out of six) 16

- a) What is the cause of depletion of ozone layer?
b) What is greenhouse effect?
c) What is environment conservation?
d) What is waste management?
e) What is sound pollution?
f) State any two causes of environmental degradation.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two out of four) 16

- a) Environment Protection Act 1986.
b) Agricultural growth & environmental degradation.
c) Urbanization & environmental degradation.
d) Air pollution.

Q.4 Broad answers question. (Any One) 16

- a) What is environmental degradation? Discuss the relationship between agriculture development and environmental degradation.

OR

- b) Explain the relationship between New Economic Policy and environment.

Q.5 Broad answers question. 16

What is environment pollution? Discuss the causes of environment pollution.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

Principles and Practice of Cooperation (MA24204)

Day & Date: Thursday, 27-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) महाराष्ट्र राज्य सहकारी दुध महासंघ यांच्याकडून ---- संस्था चालविली जाते.
अ) महानंद डेअरी
ब) दुध पांढरी
क) वारणा
ड) लेकमंगल
- 2) जर्मनीमधील रफायझन संस्था ---- वर आधारित आहेत.
अ) मर्यादित दायित्व
ब) अमर्यादित दायित्व
क) अमर्यादित भांडवल
ड) नवीन तंत्रज्ञान
- 3) डेन्मार्कमध्ये रॉयल अग्रिकल्चर सोसायटी सन ---- मध्ये स्थापन झाली.
अ) 1650
ब) 1679
क) 1702
ड) 1769
- 4) ---- हा राज्याच्या सहकारी खात्याचा प्रमुख असतो.
अ) सचिव
ब) जिल्हाधिकारी
क) निबंधक
ड) वरीलपैकी नाही
- 5) के व्ही आय सी ची स्थापना सन ---- मध्ये झाली.
अ) 1942
ब) 1957
क) 1968
ड) 1975
- 6) 1982 मध्ये ---- ची स्थापना करण्यात आली.
अ) एस.बी.आय
ब) आर.बी.आय
क) नाबार्ड
ड) एल. आय. सी
- 7) दोन अंतिम लेखापरीक्षण दरम्यान केले जाणारे आणि लेखापरीक्षकांना अंतिम लेखापरीक्षण लवकर करण्यास समर्थ बनविण्यासाठी केले लेखापरीक्षण म्हणजे ---- लेखापरीक्षण होय.
अ) अंतरिम
ब) अंतिम
क) चाचणी
ड) समवर्ती
- 8) ---- हा स्वातंत्र्योत्तर सहकारी चळवळीतील प्रमुख दोष आहे.
अ) प्रादेशिक असमानता
ब) भांडवलाची कमतरता
क) मोठी थकबाकी
ड) वरीलपैकी सर्व
- 9) रॉशडेल पायोनियर सोसायटी ---- साली स्थापना झाली.
अ) 1844
ब) 1885
क) 1890
ड) 1815

- प्र.4** खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **16**
- 1) सहकारी संस्थांना वित्तीय आधार पुरवण्यातील रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाच्या भूमिकेची चर्चा करा.
 - किंवा
 - 2) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांची प्रगती आणि समस्या सांगा.
- प्र.5** भारतातील स्वातंत्र्योत्तर सहकारी चळवळीचे टीकात्मक मूल्यमापन करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Principles and Practice of Cooperation (MA24204)**

Day & Date: Thursday, 27-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) _____ is the unit run by Maharashtra State Co-operative Milk Federation Ltd.

a) Mahanand dairy	b) Dudh Pandhari
c) Warna	d) Lokmangal
- 2) The Raffaiesen societies in Germany are based on _____.

a) limited liability	b) unlimited liability
c) unlimited capid	d) new technology
- 3) The Royal Agricultural Society in Denmark was established in _____.

a) 1650	b) 1679
c) 1702	d) 1769
- 4) _____ is chief of co-operative department of state.

a) Secretary	b) Collector
c) Registrar	d) None of these
- 5) KVIC was established in _____.

a) 1942	b) 1957
c) 1968	d) 1975
- 6) _____ was established in the year 1982.

a) SBI	b) RBI
c) NABARD	d) LIC
- 7) The audit which is conducted in between two final audits done mainly to enable the auditors to complete the final audit quickly is known as _____ audit.

a) interim	b) final
c) test	d) concurrent
- 8) _____ is a major defect in post independence co-operative movement.

a) Regional imbalance	b) Shortage of capital
c) High over dues	d) All of above
- 9) Rochdale Pioneer's Society was established in the year _____.

a) 1844	b) 1885
c) 1890	d) 1895
- 10) 14 commercial banks in India were nationalised in _____.

a) 1959	b) 1965
c) 1967	d) 1969

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Industrial Economics (MA24205)**

Day & Date: Thursday, 27-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) ——— कडून उद्योगांना कर्जपुरवठा केला जातो.
अ) नाबार्ड
ब) आर. बी. आय
क) व्यापारी बँका
ड) यापैकी सर्व
- 2) भारतातील साखर उद्योगाची ——— ही समस्या आहे.
अ) सदोष शासकीय धोरण
ब) साखरेच्या उच्च किंमती
क) ऊस उत्पादन
ड) यापैकी सर्व
- 3) भारतातील औद्योगिक वित्त महामंडळाची स्थापना ——— वर्षी झाली.
अ) 1948
ब) 1955
क) 1980
ड) 1985
- 4) भारतातील औद्योगिक आजारपणाचे ——— हे कारण आहे.
अ) वाहतूक
ब) गैरव्यवस्थापन
क) कुहाल श्रम
ड) यापैकी सर्व
- 5) पुर्नरचना व खाजगीकरण हे ——— वर्षांच्या नवीन औद्योगिक धोरणाचे उद्दिष्ट होते.
अ) 1951
ब) 1976
क) 1985
ड) 1991
- 6) सर्वप्रथम ——— या राज्यात राज्य वित्त महामंडळाची स्थापना झाली.
अ) महाराष्ट्र
ब) पंजाब
क) बिहार
ड) आंध्र प्रदेश
- 7) सामाजिक सुरक्षितता म्हणजे ——— लाभ होय.
अ) मातृत्व काळातील
ब) कर्मचारी नुकसान भरपाई
क) कर्मचारी भवष्य निर्वाह निधी
ड) वरीलपैकी सर्व
- 8) केंद्रिय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची स्थापना ——— यावर्षी झाली.
अ) 1971
ब) 1972
क) 1973
ड) 1974

- 9) भारतात माहिती तंत्रज्ञान कायदा ---- यावर्षी मंजूर करण्यात आली.
 अ) 1998 ब) 1999
 क) 2000 ड) 2001
- 10) ---- ही लघु उद्योगांना वित्त पुरवठा करणारी शिखर बँक आहे.
 अ) आय.डी.बी.आय. ब) आय.एफ.सी.आय.
 क) एस.एफ.सी.एफ. ड) एस.आय.डी.बी.आय.
- 11) दुर्गापूर येथील पोलाद प्रकल्प ---- यांच्या सहकार्याने स्थापन झाला.
 अ) जर्मनी ब) जपान
 क) यु. के. ड) यु. एस. ए.
- 12) जगातील एकूण साखर उत्पादनाच्या संदर्भात भारताचा हिस्सा ---- टक्के आहे.
 अ) 10% ब) 15%
 क) 20% ड) 25%
- 13) डॉ. मनमोहन सिंग यांनी आर्थिक विकासाचे ---- प्रतिमान मांडले.
 अ) आय.एस.एच.एम. ब) पुरा
 क) सनातनवादी ड) यापैकी नाही
- 14) भारतीय औद्योगिक विकास बँक ---- मध्ये स्थापन झाली.
 अ) 1954 ब) 1964
 क) 1974 ड) 1984
- 15) भारतात पर्यावरण संरक्षण कायद्याची अंमलबजावणी ---- रोजी सुरु झाली.
 अ) 19 नोव्हेंबर 1986 ब) 19 नोव्हेंबर 1987
 क) 19 नोव्हेंबर 1988 ड) 19 नोव्हेंबर 1989
- 16) भारतात निर्गमन धोरण ---- रोजी जाहीर करण्यात आले.
 अ) सप्टेंबर 1961 ब) सप्टेंबर 1971
 क) सप्टेंबर 1981 ड) सप्टेंबर 1991

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) पेट्रोरसायन उद्योग संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) सामाजिक सुरक्षिततेची संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) औद्योगिक कलह संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) औद्योगिक वित्त संकल्पना स्पष्ट करा.
 इ) औद्योगिक धोरण संकल्पना स्पष्ट करा.
 ई) सार्वजनिक उद्योग संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) माहिती तंत्रज्ञान आधारित सेवा उद्योग
 ब) औद्योगिक कामगारांच्या समस्या
 क) औद्योगिक प्रदूषण
 ड) एल. पी. जी. प्रतिमान

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

औद्योगिक क्षेत्रातील संस्थात्मक वित्तपुरवढ्याची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा

औद्योगिक आजारपणाची कारणे आणि उपाययोजना स्पष्ट करा.

प्र.5 औद्योगिक कामगारांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Industrial Economics (MA24205)**

Day & Date: Thursday, 27-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative.

16

- 1) _____ provide finance to industries.
 - a) NABARD
 - b) RBI
 - c) Commercial bank
 - d) All of these
- 2) _____ is the problem of sugar industries in India.
 - a) Faulty government policy
 - b) High prices of sugar
 - c) Production of sugarcane
 - d) All of these
- 3) Industrial finance corporation of India was established in _____.
 - a) 1948
 - b) 1955
 - c) 1980
 - d) 1985
- 4) _____ is the reason of industrial sickness in India.
 - a) Transport
 - b) Mis management
 - c) Skilled labour
 - d) All of these
- 5) Restructure and privatization of industries is the objective of _____ industrial policy.
 - a) 1951
 - b) 1976
 - c) 1985
 - d) 1991
- 6) Initially state finance corporations was established in the state of _____.
 - a) Maharashtra
 - b) Punjab
 - c) Bihar
 - d) Andhra Pradesh
- 7) Social security means _____ benefit.
 - a) Maternity
 - b) Workmen's compensation
 - c) Employee's provident fund
 - d) All of the above
- 8) Control pollution control board was established in the _____ year.
 - a) 1971
 - b) 1972
 - c) 1973
 - d) 1974
- 9) In India, information technology Act was passed in the _____ year.
 - a) 1998
 - b) 1999
 - c) 2000
 - d) 2001
- 10) _____ is the apex bank to finance small scale industries.
 - a) IDBI
 - b) IFCI
 - c) SFC'S
 - d) SIDBI
- 11) Durgapur steel plant was established with the cooperation of _____.
 - a) Germany
 - b) Japan
 - c) U.K.
 - d) U.S.A.

- 9) दरडोई उत्पन्न बरोबर राष्ट्रीय उत्पन्न भागिले ----.
- अ) देशांतर्गत उत्पादन ब) राष्ट्राची लोकसंख्या
क) देशांतर्गत बचत ड) यापैकी नाही
- 10) उपभोग फलनात इतर घटक स्थिर असताना समाजाचा उपभोग खर्च हा समाजाच्या ---- वर अवलंबून असतो.
- अ) खर्चावर ब) उपभोगावर
क) उत्पन्नावर ड) बचतीवर
- 11) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती=उपभोग खर्च + ----.
- अ) उत्पन्न पातळी ब) उपभोग पातळी
क) किंमत पातळी ड) वरील पैकी नाही
- 12) सरासरी बचत प्रवृत्ती बरोबर सरासरी उपभोग प्रवृत्ती वजा ----.
- अ) बचत ब) खर्च
क) उत्पन्न ड) वरील पैकी नाही
- 13) केन्सच्या उपभोग विषयक मानसशास्त्रीय सिध्दांतानुसार उत्पन्न वाढीबरोबरच उपभोग खर्चात ---- ने वाढ होते.
- अ) जास्त वेगाने ब) कमी वेगाने
क) समान वेगाने ड) वरीलपैकी नाही
- 14) केन्सच्या उपभोग विषयक मानसशास्त्रीय सिध्दांतानुसार ---- विभाजन उपभोग खर्चात व बचत केले जाते.
- अ) वाढत्या उत्पन्नाचे ब) घटत्या उत्पन्नाचे
क) वाढत्या खर्चाचे ड) वरीलपैकी नाही
- 15) केन्सच्या उपभोग विषयक मानसशास्त्रीय सिध्दांतानुसार वाढत्या उत्पन्नाबरोबर उपभोग खर्च व बचतीत ---- होते.
- अ) घट ब) वाढ
क) अ व ब ड) यापैकी नाही
- 16) केन्सच्या उपभोग फलन यामुळे सरकारी हस्तक्षेपाचे महत्त्व ----.
- अ) वाढले ब) कमी झाले
क) अ व ब ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) पैसा चा पुरवठा विषयक रिझर्व बँकेचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- 2) तुटीचा अर्थभरणा व पैशाचा पुरवठा यांच्यातील संदर्भ सांगा.
- 3) पैसा गुणक संकल्पना स्पष्ट करा.
- 4) IS वक्र आणि LM वक्र म्हणजे काय?
- 5) तृतीय-क्षेत्रीय अर्थ व्यवस्थेतील उत्पन्नाचा चक्रीय प्रवाह स्पष्ट करा.
- 6) सापेक्ष उत्पन्न गृहीतक स्पष्ट करा.

- प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)** **16**
- 1) फिशरचे समीकरण
 - 2) उपभोग फलनाचा व्यावहारिक उपयोग सांगा.
 - 3) स्थायी उत्पन्न गृहीतक.
 - 4) अल्पकाळातील फिलिप्स वक्राचा आकार.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)** **16**
- 1) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या सामाजिक लेखांकनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.
किंवा
 - 2) भांडवलाची सीमान्त कार्यक्षमता व गुंतवणूक यावर सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
- केन्सच्या रोकड पसंती दृष्टीकोनावर सविस्तर चर्चा करा.

- 10) आर्थिक विकासामध्ये शासनाने ---- भूमिका बजावली पाहिजे.
 अ) किमान ब) कमी
 क) महत्त्वपूर्ण ड) वरीलपैकी नाही
- 11) साधनसामग्रीच्या वाटपाची समस्या साधनांच्या ---- मुळे निर्माण होते.
 अ) उपलब्धता ब) उत्पादकता
 क) दुर्मिळता ड) वरीलपैकी नाही
- 12) भारतात नियोजन मंडळाची स्थापना ---- या वर्षी झाली.
 अ) 1947 ब) 1950
 क) 1956 ड) 1958
- 13) सार्वजनिक खर्च म्हणजे देशातील ----- शासनाने केलेला खर्च होय.
 अ) केंद्र ब) राज्य
 क) स्थानिक ड) सर्व
- 14) वास्तव मुद्राभार ---- म्हणून ओळखला जातो.
 अ) पैसे दिल्यामुळे समाधानाचा होणारा त्याग
 ब) पैसे दिल्यामुळे समाधानात होणारी वाढ
 क) कर द्यायचा नाही
 ड) जी एस टी
- 15) कर संक्रमण पूर्ण झाल्यानंतर जी व्यक्ती प्रत्यक्ष कर भरते त्याला ---- म्हणतात.
 अ) कर संक्रमण ब) कर भार
 क) कर आघात ड) वरीलपैकी सर्व
- 16) श्री. पी. डी. ओझा यांच्यामते प्रत्येक दिवशी प्रत्येक व्यक्तीला त्याच्या आहारानुसार कमीत कमी ---- इतक्या कॅलरीज मिळाल्या पाहिजे.
 अ) 2100 ब) 2550
 क) 2250 ड) 1950

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- 1) खाजगी गरजा म्हणजे काय?
- 2) कराघात म्हणजे काय?
- 3) अप्रत्यक्ष कराची दोन उदाहरणे द्या.
- 4) स्थिरीकरण नीती म्हणजे काय?
- 5) कार्यात्मक वित्त म्हणजे काय?
- 6) प्रादेशिक असमतोल म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

16

- 1) लाफर वक्र
- 2) सार्वजनिक खर्चाबाबतचा सनातनवादी दृष्टिकोन.
- 3) माहितीची असमानता.
- 4) पर्याप्त करारोपनाचे मापनदंड

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- 1) स्थिरीकरण धोरणाची उद्दिष्टे सांगा.
 - 2) संसाधन वाटपाच्या समस्येवर चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16
- सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Public Economics (MA24302)**

Day & Date: Tuesday, 11-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 16**
- 1) Club goods possess the characteristics of _____ goods.
 - a) Private goods
 - b) Public goods
 - c) Both a and b
 - d) None of the above
 - 2) The book 'Wealth of Nation' is written by _____.
 - a) Joan Keynes
 - b) Adam Smith
 - c) David Ricardo
 - d) Thomas Malthus
 - 3) The goods which satisfy the public needs is known as _____ goods.
 - a) Private
 - b) Public
 - c) Social
 - d) All of the above
 - 4) Economic theory of democracy was explained by _____.
 - a) Downs
 - b) Keynes
 - c) Marshall
 - d) M. K. Gandhi
 - 5) _____ is a chairman of Indian Planning Commission.
 - a) Prime Minister
 - b) Finance Minister
 - c) Agriculture Minister
 - d) None of above
 - 6) _____ is merit goods.
 - a) Education
 - b) Road
 - c) Railway
 - d) Water supply
 - 7) In allocation of resources decision of _____ is having more importance.
 - a) Quantity of production
 - b) Production
 - c) Labour
 - d) All of these
 - 8) Consumption of food is an example of _____ goods.
 - a) Private
 - b) Public
 - c) Club
 - d) None of these
 - 9) Private utilities were fulfilled at _____ level.
 - a) Individual
 - b) Common
 - c) Government
 - d) All of these
 - 10) Government has to play _____ role in the process of economic development.
 - a) Minimum
 - b) Less
 - c) Vital
 - d) None of the above
 - 11) Problem of allocation of resources arises due to _____ of resources.
 - a) Availability
 - b) Productivity
 - c) Scarcity
 - d) None of the above

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Research Methodology (MA24303)**

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) तथ्य संकलनाच्या पद्धतीचे ---- आणि ---- मध्ये वर्गीकरण केले जाते.
अ) प्राथमिक, द्वितीयक ब) प्राथमिक, तृतीय
क) द्वितीयक, तृतीय ड) वरील पैकी नाही
- 2) ज्या संकल्पनात्मक चौकटीत संशोधन केले जाते त्याचे नाव काय?
अ) संशोधन गृहीतक ब) संशोधनाचा सारांश
क) संशोधन नमुना ड) संशोधन आराखडा
- 3) यादृच्छिक नमुना निवड कसे उपयोगी आहे?
अ) वाजवी ब) तथ्य संकलनाची किफायतशीर पद्धत
क) वैयक्तिक पूर्वग्रहांपासून मुक्त ड) वरील सर्व
- 4) कोणत्याही संशोधनाची खोली किंवा सखोलता कशी ठरवायची?
अ) संशोधन शीर्षकानुसार ब) संशोधन कालावधीनुसार
क) संशोधन उद्दिष्टानुसार ड) संशोधनावरील एकूण खर्चानुसार
- 5) संशोधन कोण यशस्वीरीत्या करू शकतो?
अ) जो कोणी कष्ट करतो
ब) ज्याच्याकडे पदव्युत्तर पदवी आहे
क) ज्याने संशोधन पद्धतीचा अभ्यास केला आहे.
ड) ज्याच्याकडे विचार आणि तर्क करण्याची क्षमता आहे
- 6) शून्य गृहीतक संकेतीकरण ---- आहे.
अ) एच शून्य ब) एच एक
क) एच अधिक ड) वरीलपैकी नाही
- 7) अहवाल लेखन ही ---- आहे.
अ) कला ब) शास्त्र
क) कला व शास्त्र ड) वरीलपैकी नाही
- 8) अहवाल लेखनाचे ---- उद्दिष्ट असते.
अ) समस्येची मांडणी ब) स्पष्टीकरण
क) उपचार ड) वरीलपैकी सर्व

- 9) प्रश्नावली तंत्र ---- साठी उपयोगात आणता येत नाही.
 अ) निरक्षर ब) साक्षर
 क) विद्यार्थी ड) शिक्षक
- 10) लॉटरी पद्धत हा ---- नमुना निवड पद्धतीचा एक प्रकार आहे.
 अ) गैरसंभाव्यता ब) संभाव्यता
 क) साधा यादृच्छिक ड) स्तरित यादृच्छिक
- 11) कान आणि आवाज यांच्या पेक्षा संशोधकाने ---- चा वापर करणे हे निरिक्षणात अभिप्रेत असते.
 अ) डोळे ब) बुद्धी
 क) चर्चा ड) तथ्य
- 12) प्रश्नावलीतील प्रश्न ---- स्वरूपाचे असतात.
 अ) लिखित ब) तोंडी
 क) रेकॉर्डेड ड) वरीलपैकी नाही
- 13) वास्तविक अर्थाने ---- ही तथ्यांचा एक वर्ग किंवा समुहाची एक संक्षिप्त व्याख्या आहे.
 अ) संकल्पना ब) समस्या
 क) निरिक्षण ड) गृहीतक
- 14) परिक्षण केलेल्या विधानास ---- असे म्हणतात.
 अ) गृहीतक ब) निरिक्षण
 क) संकल्पना ड) यापैकी नाही
- 15) गुड व हॅट यांच्यामते ---- मूळ स्वरूपात एक सामाजिक आंतर क्रिया प्रक्रिया आहे.
 अ) निरिक्षण ब) संकल्पना
 क) गृहीतक ड) मुलाखत
- 16) एखाद्या सिद्धांताचे विधान खोडून काढणे हा ---- गृहीतकाचा उद्देश असतो.
 अ) कामचलाऊ ब) शून्य
 क) सांख्यिकी ड) संशोधनात्मक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) संशोधन आराखडा म्हणजे काय?
 ब) तथ्य म्हणजे काय?
 क) संकल्पना म्हणजे काय?
 ड) अहवालाचे घटक स्पष्ट करा.
 इ) व्यष्टी अध्ययन म्हणजे काय?
 ई) समस्या सूत्रण म्हणजे काय?

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. 16**
- अ) संशोधन आराखड्याचे महत्त्व.
ब) अहवाल लेखन
क) मुलाखत पद्धती.
ड) नमुना पद्धतीचे प्रकार सांगा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) गृहीतकृत्ये म्हणजे काय ते सांगून त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) संशोधन म्हणजे काय? संशोधनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- उत्तम अहवाल लेखनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Research Methodology (MA24303)**

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative from the following options. 16

- 1) The data collection methods classified into _____ and _____ data methods.
 - a) Primary, secondary
 - b) Primary, Third
 - c) Secondary, third
 - d) None of the above
- 2) What is the name of the conceptual framework in which the research is carried out?
 - a) Research hypothesis
 - b) Synopsis of Research
 - c) Research Paradigm
 - d) Research design
- 3) How is random sampling helpful?
 - a) Reasonably
 - b) An economical method of data collection
 - c) Free from personal biases
 - d) All of the above
- 4) How to judge the depth of any research?
 - a) By research title
 - b) By research duration
 - c) By research objectives
 - d) By total expenditure on research
- 5) Who can successfully conduct Research?
 - a) Someone who is a hard worker
 - b) Possesses post-graduation degree
 - c) Has studied research methodology
 - d) Possesses thinking and reasoning ability
- 6) The Null Hypothesis is generally symbolized as _____.
 - a) H₀
 - b) H₁
 - c) H₊
 - d) None of above
- 7) Report writing is _____.
 - a) Art
 - b) Science
 - c) Art and Science
 - d) None of above
- 8) _____ is the objective of report writing.
 - a) Introduction of problem
 - b) Description
 - c) Diagnosis
 - d) All the above
- 9) Questionnaire cannot be used for the _____.
 - a) Illiterates
 - b) Literates
 - c) Students
 - d) Teachers

- 10) Lottery method is a type of _____ sampling.
 - a) Non-probability
 - b) Probability
 - c) Simple random
 - d) Stratified random
- 11) Observation implies the use of _____ rather than that of ears and voices.
 - a) Eyes
 - b) Intelligence
 - c) Discussion
 - d) Fact
- 12) Question in the questionnaire are _____ questions.
 - a) Written
 - b) Oral
 - c) Recorded
 - d) None of above
- 13) _____ is a reality of definition in shorthand of a class or group of facts.
 - a) Concept
 - b) Problem
 - c) Observation
 - d) Hypothesis
- 14) _____ is a proposition to be tested.
 - a) Hypothesis
 - b) Observation
 - c) Concept
 - d) Science
- 15) According to Goode and Hatt _____ is fundamentally a process of social interaction.
 - a) Observation
 - b) Concept
 - c) Hypothesis
 - d) Interview
- 16) To erase the statement of any theory is the object of the _____ hypothesis.
 - a) Working
 - b) Null
 - c) Statistical
 - d) Research

Q.2 Write short Answers. (Any Four out of Six) 16

- a) What is research design?
- b) What is mean by fact?
- c) What is concept?
- d) State the contents of report.
- e) What is mean by case study?
- f) What is formulation of problem?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two out of Four) 16

- a) Significance of research design
- b) Report writing
- c) Interview method.
- d) State the types of sampling method

Q.4 Broad answers question. (Any One) 16

- a) Define hypothesis and explain its characteristics.
- b) What is research? Explain the characteristics research.

Q.5 Broad answers question. 16

State the characteristics of good report writing.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Labour Economics (MA24304)**

Day & Date: Thursday, 13-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) — हे किमान मजुरीचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.
अ) श्रमिकांच्या आर्थिक शोषणास पायबंद
ब) अनैतिक स्पर्धेवर प्रतिबंध
क) श्रमिकांच्या कार्यक्षमतेत वाढ
ड) वरील सर्व
- 2) — हे नफ्यातील वाटा देण्याच्या योजनेचा फायदा आहे.
अ) कार्यक्षमतेत वाढ
ब) भ्रष्टाचार
क) कार्यात दिरंगाई
ड) वरील सर्व
- 3) — ही नफ्यातील वाटा देण्याच्या योजनेची मर्यादा आहे.
अ) वाटपात विलंब
ब) अनिश्चितता
क) समन्वयाचा अभाव
ड) वरील सर्व
- 4) श्रम बाजार हा — बाजार आहे.
अ) पूर्ण
ब) अपूर्ण
क) मक्तेदारी
ड) मक्तेदारीयुक्त
- 5) — हे श्रम बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) स्थानिक स्वरूप
ब) अपूर्ण बाजार
क) गतिशीलतेचा अभाव
ड) वरील सर्व
- 6) आनंदाशिवाय इतर काही आर्थिक मोबदला मिळवण्यासाठी मानवाने केलेले शारीरिक व मानसिक प्रयत्न किंवा क्रिया म्हणजे श्रम होय ही व्याख्या — यांनी केली.
अ) डॉ.अल्फ्रेड मार्शल
ब) जेव्हान्स
क) डेव्हिड रेकॉर्ड
ड) वरीलपैकी नाही
- 7) — हा श्रमाचा पुरवठा निर्धारित करणारा घटक आहे.
अ) लोकसंख्या वाढ
ब) सरकारी धोरण
क) वेतन पातळी
ड) वरील सर्व
- 8) — हा श्रमाच्या गतिशीलतेचा एक प्रकार आहे.
अ) भौगोलिक गतिशीलता
ब) आर्थिक गतिशीलता
क) राजकीय गतिशीलता
ड) वरील सर्व

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) 16
- अ) भारतातील बेरोजगारीच्या विविध कारणांची चर्चा करा.
- ब) कृषी क्षेत्रातील रोजगारावर तर्कशुद्धीकरण आणि आधुनिकीकरणाचा प्रभाव सांगा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16
- बेकारी म्हणजे काय? बेकारीच्या विविध कारणांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Labour Economics (MA24304)**

Day & Date: Thursday, 13-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives from those given below. 16

- 1) _____ is the main feature of the minimum wage.
 - a) Ban on economic exploitation of workers
 - b) Prohibition of unethical competition
 - c) Increase in labor efficiency
 - d) Above all
- 2) _____ is the benefit of the profit-sharing scheme.
 - a) Increased efficiency
 - b) Corruption
 - c) Delays
 - d) All of the above
- 3) _____ is the limit of the profit-sharing plan.
 - a) Delays in allocation
 - b) Uncertainty
 - c) Lack of coordination
 - d) All of the above
- 4) Labour market is _____ market.
 - a) Perfect
 - b) Imperfect
 - c) Monopoly
 - d) Monopolistic
- 5) _____ is a feature of the labor market.
 - a) Local appearance
 - b) Incomplete market
 - c) Lack of mobility
 - d) All of the above
- 6) Physical and mental effort or action taken by human beings to get some financial reward other than happiness is defined as labor _____.
 - a) Dr. Alfred Marshall
 - b) Johannes
 - c) David Record
 - d) None of the above
- 7) _____ this is the factor that determines the supply of labor.
 - a) Population growth
 - b) Government policy
 - c) Wage levels
 - d) All of the above
- 8) _____ This is a form of labor mobility.
 - a) Geographical mobility
 - b) Economic mobility
 - c) Political mobility
 - d) All of the above
- 9) This is the reason why workers in India are inefficient.
 - a) Adverse weather
 - b) Low wages
 - c) Overtime
 - d) All of the above
- 10) The wages which will enable the workers to provide food, clothing, shelter, frugality, rest and in times of crisis are _____.
 - a) Life wages
 - b) Minimum wages
 - c) Cash wages
 - d) Real wages

- 9) शेतकऱ्यांना थेट रकमेवर दिल्या जाणाऱ्या अनुदानाचा समावेश ——— पेटित होतो.
 अ) निळ्या ब) अंबर
 क) हरित ड) सर्व
- 10) पीक पद्धती बदल घडवून आणण्यात ——— कारणीभूत ठरतात.
 अ) भौतिक घटक ब) तांत्रिक घटक
 क) आर्थिक घटक ड) वरील सर्व
- 11) भारतातील जमीन सुधारणा कार्यक्रमाचा उद्देश ——— आहे.
 अ) जमिनीचे वाटप
 ब) जमिनीची खरेदी
 क) मालकी हक्कात घट
 ड) धारण क्षेत्राच्या मालकी हक्कांचे पुनर्वितरण
- 12) धवल क्रांती ——— शी संबंधित आहे.
 अ) दुग्ध ब) मत्स्य
 क) व्यापार ड) वने
- 13) 2006 या ग्रामीण विद्युतीकरण धोरणाचा उद्देश सन ——— पर्यंत सर्व कुटुंबाना वीज पुरवणे हा होता.
 अ) 2012 ब) 2009
 क) 2017 ड) 2020
- 14) जागतिक व्यापार संघटना ——— ला उत्तेजन देते.
 अ) अनुदानाला ब) देशांतर्गत व्यापार
 क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार ड) वाहतूक
- 15) भारतात सरकार शेती क्षेत्राला कृषी उत्पन्नच्या प्रमाणात ——— अनुदान देते.
 अ) 3 टक्के ब) 15 टक्के
 क) 29 टक्के ड) 35 टक्के
- 16) एच वाय व्ही पी ——— क्रांतीशी संबंधित आहे.
 अ) हरित ब) श्वेत
 क) काळ्या ड) नील

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) शेतजमिनीचे विभाजन व तुकडीकरण म्हणजे काय?
 ब) पिकांचा आकृतिबंध म्हणजे काय?
 क) जलसिंचनाचे स्रोत कोणते?
 ड) मातीची धूप म्हणजे काय?
 इ) जागतिक व्यापार संघटना केव्हा स्थापन झाली?
 ई) ग्रामीण विद्युतीकरण म्हणजे काय?

- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)** **16**
- अ) करार शेती
ब) पडीक जमिनीच्या विकासाचे कार्यक्रम.
क) सेंद्रिय शेती.
ड) भारतीय शेतीचे स्त्रीकरण स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.** **16**
- अ) भारतीय हरित क्रांतीचे टीकात्मक परिक्षण करा.
ब) नियोजन काळातील शेती धोरणाचा आवढावा द्या.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
- भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीची भूमिका सांगा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Agricultural Development of India (MA24305)**

Day & Date: Thursday, 13-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below.

16

- 1) The new agricultural strategy in India was started from _____ year.
 - a) 1970-71
 - b) 1951-52
 - c) 1960-61
 - d) 1980-81
- 2) _____ Institutional factor affects agricultural productivity.
 - a) Size of land holdings
 - b) Fertilizers
 - c) Seeds
 - d) Risk and uncertainty
- 3) The precision farming depends upon a new technology of _____.
 - a) Satellite image
 - b) Information Technology
 - c) Spatial resources
 - d) All of the above
- 4) The contract farming was started in _____ in India.
 - a) 1960
 - b) 1975
 - c) 1989
 - d) 2000
- 5) The National Commission on Farmers was appointed under the chairmanship of Dr. M. S. Swaminathan in the year _____.
 - a) 1990
 - b) 2004
 - c) 2009
 - d) 2015
- 6) The main emphasis of first five-year plan was on _____ sector.
 - a) Agriculture
 - b) Industrial
 - c) Service
 - d) None of these
- 7) Among food grains the largest increase in area has been recorded by _____ in India.
 - a) jowar
 - b) magi
 - c) wheat
 - d) rice
- 8) _____ is the highest policy making body of WTO.
 - a) Dispute Settlement Body
 - b) Trade Policy Review Body
 - c) Ministerial Conference
 - d) None of these
- 9) _____ box includes subsidies on direct payments given to farmers.
 - a) Blue
 - b) Amber
 - c) Green
 - d) All
- 10) _____ factor affects the cropping pattern.
 - a) Physical factors
 - b) Technical factors
 - c) Economic factors
 - d) All of the above

- 11) Land reforms in India aim at _____.
 a) Distribution of land
 b) Purchasing land
 c) Reduction in ownership
 d) Redistribution of ownership of holdings.
- 12) White revolution is related to _____.
 a) milk
 b) fish
 c) trade
 d) forest
- 13) The Rural Electrification Policy-2006 was aimed at provisioning electricity to all households by _____.
 a) 2012
 b) 2009
 c) 2017
 d) 2020
- 14) WTO works to promote _____.
 a) Grant
 b) Internal trade
 c) International trade
 d) Transportation
- 15) Indian government gives subsidy for the agriculture sector stands _____ to the ratio of agriculture income.
 a) 3%
 b) 15 %
 c) 29 %
 d) 35 %
- 16) HYVP is related to _____ revolution.
 a) Green
 b) White
 c) Black
 d) Blue

Q.2 Write short answers. (Any Four out Six) 16

- a) What is meant by sub-division and fragmentation of land holding?
 b) What is cropping pattern?
 c) What are the sources of irrigation?
 d) What is soil erosion?
 e) When was W.T.O established?
 f) What is meant by rural electrification?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two out Four) 16

- a) Contract farming.
 b) Programs of Wasteland development.
 c) Organic farming.
 d) Explain the Feminization of Indian Agriculture.

Q.4 Broad answers question. (Any One) 16

- a) Critically evaluate the green revolution in India.
 b) Review the agriculture policy during plan period.

Q.5 Broad answers question. 16

State the role of agriculture in Indian economy.

- 9) पैशाच्या मागणी विषयक केन्सेत्तर दृष्टिकोण ---- शी संबंधित आहे.
 अ) बामोल ब) टोबिन
 क) पॅटिनकीन ड) वरील सर्व
- 10) बाकदार फिलिप्स वक्र ही संकल्पना ---- यांनी मांडली.
 अ) फिलीप्स ब) फ्रायडमन
 क) पॅटिनकिन ड) टोबिन
- 11) मुद्रा धोरणाचे विस्तारीकरण म्हणजे ----
 अ) पैशाच्या पुरवठ्यात वाढ व व्याजदरात घट करणे.
 ब) पैशाच्या पुरवठ्यात घट व व्याजदरात वाढ करणे.
 क) पैशाच्या पुरवठ्यात व व्याजदरात घट करणे.
 ड) पैशाच्या पुरवठ्यात व व्याजदरात वाढ करणे.
- 12) 'मागणी-प्रेरित चलनवाढ' ही संकल्पना ---- यांनी मांडली.
 अ) जे एम. केन्स ब) डॉ. मार्शल
 क) प्रा. पिगु ड) प्रा. बामोल
- 13) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमान गृहीत धरते ----.
 अ) वाढणारे सामान्य वेतन व किमती
 ब) घटणारे सामान्य वेतन व किमती
 क) स्थिर सामान्य वेतन व किमती
 ड) वाढणारे सामान्य वेतन व घटणाऱ्या किमती
- 14) पैशाच्या मागणीतील बदल ---- असते.
 अ) पैशाच्या धनात्मक ब) व्याजदराची ऋणात्मक
 क) व्याजदराची धनात्मक ड) उत्पन्नाशी धनात्मक
- 15) चलनवाढीची स्थिती म्हणजे ----
 अ) स्थिर किंमत ब) घटती किंमत
 क) वाढती किंमत ड) वरील सर्व
- 16) खुल्या अर्थव्यवस्थेत BP वक्र ---- असतो.
 अ) धनात्मक व डावीकडून उजवीकडे वर सरकणारा
 ब) गुणात्मक व डावीकडून उजवीकडे वर सरकणारा
 क) धनात्मक व उजवीकडून डावीकडे वर सरकणारा
 ड) ऋणात्मक व उजवीकडून डावीकडे वर सरकणारा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- 1) बाउमोलच्या मते लोक पैसे ठेवण्यास कारणीभूत ठरणारा हेतू कोणता आहे?
- 2) फिलिप्स वक्र कोणत्या घटकांमधील संबंध प्रकट करतात?
- 3) महागाईचे अंतर म्हणजे काय?
- 4) वाढीचा हमी दर काय आहे?
- 5) बेरोजगारीचा नैसर्गिक दर म्हणजे काय?
- 6) खुली अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- 1) वास्तविक शिल्लक प्रभाव स्पष्ट करा.
 - 2) अल्पकालीन फिलिप्स वक्र स्पष्ट करा.
 - 3) बाउमोलचा मालसाटाबाबतचा सैद्धांतिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 - 4) चलनवाढीसाठी आर्थिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) स्थूल अर्थशास्त्र आणि नवीन शास्त्रीय दृष्टिकोनाचे धोरण स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) पैशाच्या मागणीचा फ्रीडमनचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.5 पैशाच्या मागणी ची टोबीन यांचे प्रतिमान स्पष्ट करा. 16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Macro Economic Analysis (MA24401)**

Day & Date: Monday, 10-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the following options. 16

- 1) The Mundell-Fleming Model _____ assumes normal wage and price.
 - a) Increasing
 - b) Decreasing
 - c) Stable
 - d) Increasing-decreasing
- 2) The Real balance effect was presented by _____.
 - a) Keynes
 - b) Samuelson
 - c) Patinkin
 - d) Pigu
- 3) Phillips curve shows the relationship between the _____.
 - a) Inflation and Unemployment
 - b) Income and Consumption
 - c) Income and Price Level
 - d) None of them
- 4) The concept of natural rate of unemployment is related to _____.
 - a) Friedman
 - b) Phillips
 - c) Tobin
 - d) Patinkin
- 5) According to Bommel, the relationship between money demand and interest rates is _____.
 - a) Positive
 - b) Stable
 - c) Proportional
 - d) Cross
- 6) The IS-LM-BP pattern is related to _____.
 - a) Mundell-Fleming
 - b) Keynes
 - c) Hicks and Hanson
 - d) Patinkin
- 7) "Fishers equation is not wrong, they need to be restructured," _____ said.
 - a) Keynes
 - b) Friedman
 - c) Bamol
 - d) J.B. Say
- 8) The concept of rational expectation was first proposed by _____.
 - a) John F. Muth
 - b) Robert Lucas
 - c) Thomas Sergeant
 - d) None of them
- 9) The Post Keynesian approach to demand for money is related to _____.
 - a) Bamol
 - b) Tobin
 - c) Patinkin
 - d) All of the above
- 10) The concept of kinked Phillips curve was proposed by _____.
 - a) Phillips
 - b) Friedman
 - c) Patinkin
 - d) Tobin

- 11) The expansion of monetary policy is _____.
 - a) Increase in money supply and reduction in interest rates.
 - b) Decrease in money supply and increase in interest rates.
 - c) Reduction in money supply and interest rates.
 - d) Increasing money supply and interest rates.
- 12) The concept of 'Demand-Pull Inflation' was introduced by _____.
 - a) J. M. Keynes
 - b) Dr. Marshall
 - c) Prof. Pigu
 - d) Prof. Bamol
- 13) Mundell-Fleming Model assumes the _____.
 - a) Rising general wages and prices
 - b) Declining general wages and prices
 - c) Fixed general wages and prices
 - d) Rising general wages and falling prices
- 14) The change in demand for money is _____.
 - a) Money Positive
 - b) Interest Rate Negative
 - c) Interest Rate Positive
 - d) Income Positive
- 15) The condition of inflation is _____.
 - a) Fixed price
 - b) Decreasing price
 - c) Rising price
 - d) All of the above
- 16) In the open economy the BP curve is _____.
 - a) Positive and moving from left to right
 - b) Qualitative and moving from left to right
 - c) Positive and moving from right to left
 - d) Negative and moving from right to left

Q.2 Write short answers. (Any Four) 16

- a) Which is the motive that causes people to hold money according to Baumol?
- b) Philips Curve reveals the relationship between which factors?
- c) What is inflationary gap?
- d) What is warranted rate of growth?
- e) What is meant by natural rate of unemployment?
- f) What is open economy?

Q.3 Write short answers. (Any Two) 16

- a) Explain the Real balance effect.
- b) Explain the Short Run Philips Curve.
- c) Explain the Baumol's Inventory Theoretical Approach.
- d) Explain the Monetary approach to inflation.

Q.4 Write answer of the any One of the following. 16

- a) Explain the New Classical Approach towards macro economics and policy implications.
- b) Explain the Friedman's theory of demand for money.

Q.5 Explain the Tobin's model of demand for money. 16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Public Economics (MA24401)**

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) प्रत्यक्ष कराचे ---- हे महत्वाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) गरिबांवर भार पडता
ब) कराघात आणि कारभार एकाच व्यक्तीवर पडतो
क) यांचे स्वरूप प्रतिगामी असते
ड) हे न्याय असतात
- 2) जेव्हा देशांतर्गत सार्वजनिक ऋण उभारले जाते तेव्हा त्यास ---- सार्वजनिक ऋण असे म्हणतात.
अ) अंतर्गत
ब) बाह्य
क) विदेशी
ड) वरीलपैकी नाही
- 3) भारतात वित्त आयोगाची स्थापना दर ---- वर्षांनी केली जाते.
अ) 1
ब) 3
क) 4
ड) 5
- 4) उत्पादन कर हे ---- कराचे उदाहरण आहे.
अ) प्रत्यक्ष
ब) अप्रत्यक्ष
क) विशेष
ड) वरीलपैकी नाही
- 5) बहिर्गत सार्वजनिक ऋणामुळे किंमत पातळीत ---- होते.
अ) घट
ब) वाढ
क) बदल नाही
ड) वरीलपैकी नाही
- 6) ---- कर उत्पन्नातील असमानता कमी करतात.
अ) पुरोगामी
ब) प्रमाण बद्ध
क) प्रतिगामी
ड) वरीलपैकी नाही
- 7) सार्वजनिक कर्जाच्या वाढीचा ---- वर परिणाम होतो.
अ) उत्पादन
ब) गुंतवणुक
क) वितरण
ड) यापैकी सर्व
- 8) ---- हा 13 व्या वित्त आयोगाचा कालखंड आहे.
अ) 1990-1995
ब) 1995-2000
क) 2000-2005
ड) 2010-2015

- 9) अंदाजपत्रकिय तुटीचा ---- हा प्रकार आहे.
 अ) प्राथमिक ब) वित्तीय
 क) महसुली ड) यापैकी सर्व
- 10) राज्यवित्तीय धोरणाचे ---- हे साधन आहे.
 अ) बँक दर ब) रेपो दर
 क) कर ड) यापैकी नाही
- 11) करमणूक कर हे ---- कराचे उदाहरण आहे.
 अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
 क) विशेष ड) वरीलपैकी
- 12) ---- हे वित्तीय धोरणाचे उद्दिष्ट आहे.
 अ) पूर्ण रोजगार ब) आर्थिक स्थैर्य
 क) विषमतेचे निमूलन ड) वरीलपैकी सर्व
- 13) सनातनवादी अर्थतज्ञानी शासनाने ---- कार्य करावील असे सुचविले.
 अ) किमान ब) कमाल
 क) काहीच नाही ड) वरीलपैकी नाही
- 14) वित्तीय धोरणाची अंमलबजावणी ---- शासन करते.
 अ) स्थानिक ब) प्रादेशिक
 क) केंद्र ड) वरीलपैकी नाही
- 15) चलन विषयक धोरण ---- च्या पुरवठ्यावर नियंत्रण ठेवते.
 अ) अन्न ब) पैसा
 क) श्रम ड) यापैकी नाही
- 16) आयात-निर्यात करापासून उत्पन्न ---- शासनाला मिळते.
 अ) केंद्र ब) राज्य
 क) स्थानिक ड) वरीलपैकी सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- 1) अप्रत्यक्ष फायदे सांगा.
- 2) प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय?
- 3) 13 व्या वित्त आयोगाच्या कोणत्याही दोन शिफारशी सांगा.
- 4) सार्वजनिक कर्जाचा भार म्हणजे काय?
- 5) वित्त आयोग म्हणजे काय?
- 6) बाह्य कर्ज म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा कोणत्याही दोन

16

- 1) मौद्रिक धोरण व वित्तीय धोरणाचे परस्परावलंबन स्पष्ट करा.
- 2) संसाधन हस्तांतरणा निकष सांगा.
- 3) भारतातील वित्तीय क्षेत्रातील सुधारणावर चर्चा करा.
- 4) संघराज्य वित्तीय समस्येवर चर्चा करा.

- प्र.4 खालीलपैकी उत्तर लिहा. कोणत्याही एका ऋण व्यवस्थापनाची विविध तत्त्वे स्पष्ट करा. 16
किंवा
सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? भारतातील सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.
- प्र.5 खालीलपैकी उत्तर लिहा. 16
वित्तीय धोरणाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Public Economics (MA24401)**

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below **16**

- 1) The significant characteristic of a direct tax is that _____.
 - a) It falls on the poor
 - b) The impact and incidence is on the same y person
 - c) It is regressive in nature
 - d) It is equitable
- 2) The debt which has been raised within the country is known as ____ public debt.
 - a) Internal
 - b) External
 - c) Foreign
 - d) None of the above
- 3) In India the Finance Commission is established after every _____ year.
 - a) 1
 - b) 3
 - c) 4
 - d) 5
- 4) Production tax is an example of _____ tax.
 - a) Direct
 - b) Indirect
 - c) Special
 - d) None of the above
- 5) External public debt leads to _____ in price level.
 - a) Fall
 - b) Rise
 - c) No change
 - d) None of the above
- 6) _____ taxes reduce income inequalities.
 - a) Progressive
 - b) Proportional
 - c) Regressive
 - d) None of the above
- 7) Increase in public debt will affect on _____.
 - a) Production
 - b) Investment
 - c) Distribution
 - d) All of these
- 8) _____ is the period of 13th Finance Commission.
 - a) 1990-1995
 - b) 1995-2000
 - c) 2000-2005
 - d) 2010-2015
- 9) _____ is the type of budgetary deficit.
 - a) Primary
 - b) Fiscal
 - c) Revenue
 - d) All of these
- 10) _____ is the instrument of fiscal policy
 - a) Bank Rate
 - b) Repo Rate
 - c) Tax
 - d) None of these

- 11) Entertainment tax is an example of _____ tax.
 - a) Direct
 - b) Indirect
 - c) Special
 - d) None of the above
- 12) _____ is the objective of fiscal policy.
 - a) Full employment
 - b) Economic stability
 - c) Reduction of inequality
 - d) All of above
- 13) Classical economists have suggested that Government should perform _____ functions.
 - a) minimum
 - b) maximum
 - c) nothing
 - d) None of the above
- 14) Fiscal policy is implemented by the _____ government.
 - a) Local
 - b) Regional
 - c) Central
 - d) None of the above
- 15) Monetary policy control _____ supply
 - a) Food
 - b) Money
 - c) Labour
 - d) None of these
- 16) Income from export-import tax of _____ government.
 - a) Central
 - b) State
 - c) Local
 - d) All of these

Q.2 Write short answer (Any Four)

16

- 1) State the advantage of Indirect tax.
- 2) What is meant by direct tax?
- 3) State any two recommendations of 13th finance commission.
- 4) What is burden of public debt?
- 5) What is finance commission.
- 6) What is external debt?

Q.3 Answer the following Questions (Any Two)

16

- 1) Explain the interdependency of monetary and fiscal policy.
- 2) State criteria for transfer of resources.
- 3) Discuss on fiscal sector reforms in India.
- 4) Discuss the problems of fiscal federalism.

Q.4 Broad answers question (Any One)

16

- 1) Explain the various principles of debt management.
- 2) What is public expenditure? State the causes of growth in public expenditure in India.

Q.5 Broad answers question.

16

Discuss the objectives of fiscal policy.

- 9) भारतातील महिला श्रमिकांच्या समस्या म्हणजे ----
 अ) कमी मजुरी ब) जास्त कामाचे तास
 क) नैतिक पतन ड) वरील सर्व
- 10) 1971 या वर्षी कामगारांकरिता ---- लागू करण्यात आली.
 अ) फॅमिली पेन्शन योजना ब) राज्य विमा कायदा
 क) भविष्य निधी कायदा ड) किमान वेतन कायदा
- 11) 1948 या वर्षी ---- अस्तित्वात आला.
 अ) किमान वेतन कायदा ब) राज्य विमा कायदा
 क) भविष्य निधी कायदा ड) फॅमिली पेन्शन योजना
- 12) जागतिकीकरणाचे श्रमावर होणारे परिणाम म्हणजे ----
 अ) श्रमिक कपात ब) रोजगाराची अनिश्चितता
 क) स्वेच्छानिवृत्ती ड) वरील सर्व
- 13) सामाजिक विमा म्हणजे सामाजिक दुर्घटना आणि अडचणीच्या वेळी ---- मदत करणे होय.
 अ) आर्थिक ब) राजकीय
 क) जीवनाश्यक ड) वरील सर्व
- 14) भारतात श्रम कल्याण सुधारणांमुळे ---- होते.
 अ) श्रमिकांच्या उपस्थितीत वाढ ब) औद्योगिक संबंधात सुधारणा
 क) श्रमिकांच्या कार्यक्षमतेत वाढ ड) वरील सर्व
- 15) भारतातील बाल श्रमिकांच्या संरक्षणासाठी ---- श्रम कायदा करण्यात आला.
 अ) श्रम कायदा 1948 ब) खाण कायदा 1952
 क) बाल रोजगार कायदा 1938 ड) वरील सर्व
- 16) सामाजिक विम्याच्या व्यापक संकल्पनेत ---- याचा समावेश होतो.
 अ) आजारपण ब) अपघात
 क) बेकारी ड) वरील सर्व

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) भारतातील कामगार संघटना कमकुवत असण्याची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.
 ब) संयुक्त व्यवस्थापन समितीची भूमिका स्पष्ट करा.
 क) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय?
 ड) सामाजिक सुरक्षा आणि सामाजिक सहाय्यता यातील फरक स्पष्ट करा.
 ई) श्रम कल्याण म्हणजे काय?
 ई) भारतातील बाल कामगारांच्या कोणत्याही दोन समस्या स्पष्ट करा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) औद्योगिक संघर्ष निवारण्याच्या पद्धती
 ब) कामगार राज्य विमा कायदा
 क) सामाजिक सहाय्यता
 ड) कामगार कपात

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक)

कामगार संघटना म्हणजे काय? भारतातील कामगार संघटनेच्या विविध कार्याची चर्चा करा.

किंवा

श्रम कल्याण म्हणजे काय? भारतामधील श्रम कल्याणाकरिता स्वीकारण्यात आलेल्या विविध उपायांची चर्चा करा?

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

जागतिकीकरणाच्या भारतीय श्रामिकांवरील परिणामांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Labour Economics (MA24404)**

Day & Date: Friday, 14-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives from those given below. 16

- 1) The principles of labor welfare include _____.
 - a) Appropriate wages
 - b) Respect the sentiments of the workers
 - c) For the convenience of the workers
 - d) All of the above
- 2) The factor responsible for the problem of child labor is _____.
 - a) Low wage
 - b) plus hours of work
 - c) Lack of facilities
 - d) All of the above
- 3) The reason for the backwardness of women workers is _____.
 - a) Misconceptions about female workers
 - b) Weak physical ability
 - c) The decline in women's welfare facilities
 - d) All of the above
- 4) The benefit from social insurance is received by the insured person as _____.
 - a) Rights
 - b) Empathy
 - c) Duty
 - d) None of the above
- 5) This organization is involved in labor welfare work in India.
 - a) Central Government
 - b) State Government
 - c) Labour Union
 - d) All of the above
- 6) The problem of child labor in India is of a mixed nature.
 - a) Social and economic
 - b) Political and cultural
 - c) Rich and Poor
 - d) None of the above
- 7) Improving working conditions means _____.
 - a) Clean
 - b) Air plays
 - c) Lighting
 - d) All of the above
- 8) The principle of Strengthening trade union is _____.
 - a) One union in one industry
 - b) Few unions in one industry
 - c) Many unions in one industry
 - d) None of the above
- 9) The problem of women workers in India is _____.
 - a) Low wages
 - b) High working hours
 - c) Moral collapse
 - d) All of the above
- 10) The employee's _____ is introduced in 1971
 - a) Family pension scheme
 - b) State insurance act
 - c) Provident fund act
 - d) Minimum wages act

- 11) _____ act has come into existence in 1948.
- a) Minimum wages act b) State insurance act
c) Provident fund act d) Family pension scheme
- 12) The effect of globalization on labor are _____.
- a) Labour reduction b) Employment uncertainty
c) Voluntary retirement d) All of the above
- 13) Social insurance meant to help _____ in times of social tragedy and difficulty.
- a) Economics b) Political
c) Necessities d) All of the above
- 14) Due to labor welfare reforms in India _____.
- a) Increase in the presence of workers
b) Improvement in industrial relations
c) Increase in the efficiency of workers
d) All of the above
- 15) The Labor Act was enacted to protect child labor in India.
- a) Labour Act 1948 b) Mine Act 1952
c) Child Employment Act 1938 d) All of the above
- 16) The Comprehensive concept of social insurance includes _____.
- a) Illness b) Accident
c) Unemployment d) All of the above

Q.2 Write Short Answer. (any four)**16**

- a) Explain any two causes of weakness of trade union in India.
b) Explain the role of joint management council.
c) What is meant by social security?
d) Explain the difference between social security and social assistance.
e) What is labor welfare?
f) Explain the problems of child labour in India.

Q.3 Write Short Notes. (Any two)**16**

- a) Methods of settlement of industrial dispute
b) State Insurance Scheme for the workers
c) Social assistance
d) Retrenchment of labour

Q.4 Broad answers question.**16**

- a) What is trade union? Discuss the various functions of trade union.

OR

- b) What is labour welfare? Discuss the various measures adopted for the labour welfare in India.

Q.5 Broad answers question.**16**

Discuss the impact of Globalization on the labour in India.

- 9) शेती क्षेत्रात ---- बेकारी आढळून येते.
 अ) सुप्त ब) घर्षणात्मक
 क) चक्रीय ड) यापैकी नाही
- 10) सन 1980 मध्ये ---- कार्यक्रम सुरु करण्यात आला.
 अ) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम
 ब) जवाहर रोजगार योजना
 क) दुष्काळ प्रवण क्षेत्रासाठी कार्यक्रम
 ड) रोजगार हमी योजना
- 11) किमान वेतन कायदा सन ---- मध्ये संमत झाला.
 अ) 1948 ब) 1949
 क) 1950 ड) 1951
- 12) 1956 पासून सरकार ---- नुसार अन्नधान्य पुरवठा करित आहे.
 अ) सुपर मार्केट ब) सार्वजनिक वाटप पद्धती
 क) सहकार बाजार ड) किरकोळ बाजार
- 13) ---- शेती क्षेत्राला अल्पकालीन कर्जाचा पुरवठा करते.
 अ) आय सी आय सी आय ब) आय डी बी आय
 क) यु टी आय ड) प्राथमिक कृषी पतपुरवठा संस्था
- 14) 2004-09 सालीचे विदेशी व्यापार नीती ---- यांनी जाहीर केली.
 अ) कमलनाथ ब) मुरासोली मरान
 क) डॉ. मनमोहन सिंग ड) ए.पी.जे. अब्दुल कलाम
- 15) भारतात भूविकास बँकांची रचना ---- स्वरूपाची आहे.
 अ) द्विस्तरीय ब) त्रिस्तरीय
 क) चारस्तरीय ड) वरील पैकी नाही
- 16) नाफेडची स्थापना ---- मध्ये झाली.
 अ) 1956 ब) 1958
 क) 1957 ड) 1959

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) नियंत्रित बाजारपेठा म्हणजे काय?
 ब) पीक विमा म्हणजे काय?
 क) शेतमजुरांचे सिमंतीकिकरण म्हणजे काय?
 ड) सी.ए.सी.पी. चे पूर्णरूप लिहा.
 इ) शेतीमाल विपणनाच्या प्रमुख दोन समस्या सांगा.
 ई) कृषी वित्तपुरवठ्याचे दोन मार्ग सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) शेतमाल किंमत निश्चित करण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.
 ब) शेतकऱ्यांचा कर्ज बाजारीपणाविषयी चर्चा करा.
 क) शिलकी साठ्याची चर्चा करा.
 ड) ग्रामीण बेरोजगारीविषयी चर्चा करा.

- प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 16**
- 1) कृषी वित्तपुरवठ्यातील सहाकारी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) ग्रामीण विकासातील कृषी उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- शेतमजुरांच्या समस्यांवर सविस्तरपणे चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
International Trade and Finance (MA24406)**

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) व्यवहारतोल संकल्पना ----- शी संबंधित आहे.
अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार ब) अंतर्गत व्यापार
क) राज्य व्यापार ड) स्थानिक व्यापार
- 2) आंतरराष्ट्रीय व्यापारामध्ये जेव्हा खर्चा पेक्षा उत्पन्न अधिक असते तेव्हा त्या व्यवहारतोलास ----- व्यवहारतोल असे म्हणतात.
अ) तुटीचा ब) शिलकीचा
क) प्रतिकूल ड) वरील पैकी नाही
- 3) ----- हे व्यवहारतोलातील असमतोलाचे कारण आहे.
अ) व्यापार चक्र ब) निर्यातीला असलेली मागणी
क) आयातीचे प्रमाण ड) वरील सर्व
- 4) मौद्रिक दृष्टीकोनामध्ये व्यवहारतोलाचा संबंध ----- शी जोडला आहे.
अ) पैशाचा पुरवठा ब) वस्तूंचा पुरवठा
क) सेवांचा पुरवठा ड) वरील पैकी नाही
- 5) ----- हा विदेशी विनिमयदराचा प्रकार आहे.
अ) स्थिर विनिमय दर ब) बदलता विनिमयदर
क) तरता विनिमयदर ड) वरील सर्व
- 6) FDI म्हणजे -----
अ) विदेशी थेट गुंतवणूक ब) अन्न विकास निर्देशक
क) विदेशी विकास संस्था ड) वरील पैकी नाही
- 7) SEZ म्हणजे -----.
अ) विशेष आर्थिक क्षेत्र ब) सामाजिक-आर्थिक क्षेत्र
क) विशेष निर्यात क्षेत्र ड) वरील पैकी नाही
- 8) WTO म्हणजे -----.
अ) जागतिक पर्यटन संघटना ब) जागतिक वाहतूक संघटना
क) जागतिक व्यापार संघटना ड) वरीलपैकी नाही

- 9) जकात व प्रशुल्कावरील सर्वसाधारण करार ----- या वर्षी अस्तित्वात आला.
 अ) 1947 ब) 1957
 क) 1967 ड) 1997
- 10) IMF ----- वित्त पुरवठा करते.
 अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन
 क) कृषी ड) औद्योगिक
- 11) सन 1991 नंतर भारतात विदेशी व्यापाराबाबत ----- चे धोरण स्वीकारले.
 अ) उदारीकरणाचे ब) नियंत्रणाचे
 क) व्यापारीकरणाचे ड) संरचनात्मकतेचे
- 12) दृश्य व अदृश्य वस्तूंची मागणी या दोन खात्यामध्ये केली जाते.
 अ) व्यवहारतोल ब) नफा तोटा
 क) चालू व मुदत ड) कर्ज व ठेव
- 13) ----- हे आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे उद्दिष्टे आहे.
 अ) आंतरराष्ट्रीय सहकार्य वाढावे. ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात वाढ
 क) बहुपक्षीय पद्धतीची स्थापना ड) वरील सर्व
- 14) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे ----- हे कार्य आहे.
 अ) विनिमय दर वाढवणे ब) अल्पकालीन मदत
 क) दुर्मिळ चलनाचे वाटप ड) वरील सर्व
- 15) जुलै 1944 मध्ये ब्रिटनवूडस येथे जी परिषद झाली त्या ----- या संस्थेची स्थापना करण्यात आली.
 अ) जागतिक बँक ब) डब्ल्यूटीओ
 क) सार्क ड) यापैकी नाही
- 16) ----- हे जागतिक बँकेचे उद्देश आहे.
 अ) पुनर्रचनेसाठी मदत ब) विकसनशील देशांना मदत
 क) गुंतवणुकीस प्रोत्साहन ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) व्यापार समतोल आणि व्यवहार समतोल यातील फरक कोणता?
- 2) अनुकूल आणि प्रतिकूल व्यवहारतोल म्हणजे काय?
- 3) विनिमय दर म्हणजे काय?
- 4) विशेष आर्थिक क्षेत्र स्पष्ट करा.
- 5) जागतिक व्यापार संघटनेची कोणतीही दोन उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- 6) स्थिर आणि बदलता विनिमय दर म्हणजे काय?

- प्र.3 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)** **16**
- 1) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची कार्ये
 - 2) बदलत्या विनिमय दराचे फायदे आणि तोटे
 - 3) व्यवहारतोलातील समतोल
 - 4) भारताच्या विदेश व्यापाराची रचना
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)** **16**
- 1) व्यवहारतोल सिद्धांताच्या मौद्रिक दृष्टीकोनाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
किंवा
 - 2) भारताच्या विदेश व्यापारातील काही महत्त्वाच्या समस्यांची चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
- भारताच्या विदेश व्यापार नीति वरील उदारीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
International Trade and Finance (MA24406)**

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:

16

- 1) The concept of balance of payment is related with _____.
a) International trade b) Internal trade
c) State trade d) Local trade
- 2) In an international trade when the receipts are greater than the payments then that balance of payment is known as _____ balance of payment.
a) Deficit b) Surplus
c) Unfavorable d) None of the above
- 3) _____ is the cause of disequilibrium in the balance of payment.
a) Trade cycle b) Demand for export
c) Size of import d) All the above
- 4) In monetarist approach the balance of payments is linked with _____.
a) Money supply b) Supply of goods
c) Supply of services d) None of these
- 5) _____ is the type of foreign exchange rate.
a) Fixed exchange rate b) Flexible exchange rate
c) Floating exchange rate d) All the above
- 6) FDI means _____.
a) Foreign Direct Investment b) Food Development Index
c) Foreign Development Institution d) None of the above
- 7) SEZ means _____.
a) Special Economic Zone b) World Transport Organization
c) Special Export Zone d) None of the above
- 8) WTO means _____.
a) World Tourist Organization
b) World Transport Organization
c) World Trade Organization
d) None of the above
- 9) The "General Agreement on Tariff and Trade" come in to force in _____.
a) 1947 b) 1957
c) 1967 d) 1997
- 10) IMF provides _____ finance.
a) Short term b) Long term
c) Agricultural d) Industrial

- 9) बँक ग्राहकांच्या तक्रारींचे निवारण करण्याच्या दृष्टीने ----- योजना उपयुक्त ठरते.
 अ) बँक ग्राहक योजना ब) नियमन योजना
 क) बँकिंग लोकपाल योजना ड) यापैकी नाही
- 10) ----- हे आंतरराष्ट्रीय बँकेचे प्रमुख कार्य आहे.
 अ) आयात-निर्यात व्यापाराला वित्तपुरवठा
 ब) प्रकल्पासाठी वित्तपुरवठा
 क) आंतरराष्ट्रीय कर्जाचे एकत्रीकरण करणे
 ड) वरील सर्व
- 11) बँकिंग क्षेत्रात सुधारणा करण्यासाठी ----- यांच्या अध्यक्षतेखाली 'हाय लेवल कमिटी' नेमण्यात आली.
 अ) चक्रवर्ती समिती ब) खुस्त्रो समिती
 क) नरसिंह समिती ड) वरील पैकी सर्व
- 12) बँकांच्या कर्ज वसुली बाबत ----- मध्ये कर्ज वसुली कायदा संमत करण्यात आला.
 अ) 1993 ब) 1994
 क) 1995 ड) 1996
- 13) बेसल करार -----मध्ये 'बँकेचे भांडवल' आणि 'भांडवल गुणोत्तर' यांची व्याख्या करण्यात आली.
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) वरील पैकी नाही
- 14) बँकिंग लोकपालांची नियुक्ती ----- वर्षासाठी केली जाते त्यानंतर दोन वर्ष मुदत वाढ होऊ शकते.
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) वरील पैकी नाही
- 15) दूरदर्शी विषय पद्धतीत ----- हे प्रामुख्याने उद्देश अभिप्रेत असते.
 अ) मालमत्तेचे वर्गीकरण करणे ब) बुडीत कर्जासाठी तरतूद करणे
 क) उत्पन्नाचे मोजमाप करणे ड) वरील सर्व
- 16) सन 1993 मध्ये ----- मंडळाची स्थापना करण्यात आली.
 अ) वित्तीय परीक्षण ब) स्थानिक नियंत्रण
 क) वित्तीय मूल्यमापन ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- 1) ग्रामीण बँकेच्या समस्या स्पष्ट करा.
- 2) CIBIL ची कार्ये स्पष्ट करा.
- 3) किरकोळ बँकिंगची उत्पादने कोणती आहेत?
- 4) बँक नियमन कायद्यातील तरतुदी स्पष्ट करा.
- 5) बेसल करार - 2 स्पष्ट करा.
- 6) पिक कर्ज योजना स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- 1) बँकिंग लोकपालांचे अधिकार व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
 - 2) बँक क्षेत्रातील अलीकडील काळातील सुधारणांचा आढावा घ्या.
 - 3) सुक्ष्म वित्तपुरवठा संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 4) कर्ज वसुली करीता असलेली आचार संहिता स्पष्ट करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) 16**
- 1) चलनविषयक धोरणाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
 - 2) सार्वत्रिक बँकेची भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- भारतीय रिझर्व बँकेची भूमिका आणि कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Advanced Banking (MA24407)**

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:

16

- 1) Regional rural banks were started _____ in India.
 - a) 1965
 - b) 1975
 - c) 1985
 - d) 1995
- 2) In 1969 the 'Nariman committee' devised Bank plans to allow the principles of regional approach to be adopted _____.
 - a) Regional Rural Bank
 - b) Lead Bank
 - c) Rural Bank
 - d) NABARD
- 3) Loan schemes were first introduced _____ in India.
 - a) 1940
 - b) 1950
 - c) 1960
 - d) 1970
- 4) India established the RBI as the central bank in April _____.
 - a) 1935
 - b) 1938
 - c) 1940
 - d) 1942
- 5) The Central cooperative training committee in 1953 on the initiative of the central government and _____.
 - a) Merchant Bank
 - b) District Central cooperative Bank
 - c) RBI
 - d) SBI
- 6) The universal bank is headquartered here _____.
 - a) Delhi
 - b) London
 - c) Chicago
 - d) Washington
- 7) CIBIL was established in August _____ in India.
 - a) 1999
 - b) 2000
 - c) 2001
 - d) 2002
- 8) A new economic policy was introduced _____ in India.
 - a) 1991
 - b) 2001
 - c) 2011
 - d) None of these
- 9) A term of resolving Bank customer complaints _____ the scheme is useful.
 - a) Bank customer scheme
 - b) Regulation scheme
 - c) Banking ombudsman scheme
 - d) None of these
- 10) _____ This is the head of the International Bank.
 - a) Financing of import export trades
 - b) Financing of project
 - c) Consolation of international loan
 - d) All of the above

- 11) 'A high level committee' was appointed under the chairmanship of ____ to reform the banking sector.
a) Chakravarti committee b) Khustro committee
c) Narasimhan committee d) All of the above
- 12) Regarding banks 'Debt Recovery Act' was passed in _____.
a) 1993 b) 1994
c) 1995 d) 1996
- 13) The Basal accord _____ define the 'Bank capital' and 'Bank ratio'.
a) I b) II
c) III d) All of the above
- 14) Appointment of banking of ombudsman is made for _____ year after which the term may be extended for two years.
a) One b) Two
c) Three d) None of these
- 15) In visionary accounting methods _____ this is primarily intended.
a) assortment of assets b) measurement of income
c) provision for bad debt d) all of the above
- 16) _____ the board was established in 1993.
a) Financial supervision b) Financial valuation
c) Local control d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four)**16**

- 1) Explain the problem of Rural banking.
- 2) CIBIL
- 3) Explain the functions of CIBIL.
- 4) What is the product of retail banking?
- 5) Explain the provisions of the Banking Regulation Act.
- 6) Explain the Basal Accord-II.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**16**

- 1) Explain the authority/rights and responsibilities of banking ombudsman.
- 2) Take a look at the recent reforms in the banking sector.
- 3) Explain the concept of micro finance.
- 4) Explain the code of conduct for debt recovery collection.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)**16**

- 1) Explain the main features of monetary policy.

OR

- 2) Explain the role and functions of the universal bank.

Q.5 Explain the role and functions of reserve Bank of India.**16**